



TRIMITAS



**PRATYBOS
„ŽIEMOS
VĖTRA 22“**



**ŽIEMOS
SPORTO
ŠVENTĖ**



9771392475004

1,99 €

NELAIMĖS SIGNALAI





©„Trimitas“, 2022
Leidinio indeksas 5291.
ISSN 1392-4753

Autorių dėmesiui - medžiagų
kitam numeriui laukiame iki
einamojo mėnesio 10 dienos
imtinai!

ŠIAME NUMERYJE:

- 2 **LŠS KRONIKA.** Žiemos sporto šventė | MANTAS PETRYLA
- 3 **LŠS KRONIKA.** Naktinis žygis - sunkiau tampa įdomiau | DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 4 **PRATYBOS.** Klaipe doje siautė „Žiemos vėtra 22“ | DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 5 **ĮGŪDŽIAI.** Šaulišių metų alfa, bet ne omega | VALDAS KILPYS
- 6 **IŠMOKTOS PAMOKOS.** Nelaimės signalai (2): ką galiu parašyti ant žemės | GABRIELIUS E. KLIMENKA, EDUARDAS KLIMENKA
- 8 **PARAMEDIKO UŽRAŠAI.** Masyvus kraujavimas | MINDAUGAS ATAS
- 12 **INFORMACIJOS DŽIUNGLESE.** Kaip atpažinti dezinformaciją? | GABRIELIUS E. KLIMENKA
- 15 **GINKLO BROLIAI.** Kariūnes į chorą suburia meilė muzikai | LINA VAITIEKŪNAITĖ
- 18 **V. PUTVINSKIO-PŪTVIO KLUBAS.** Matas Šalčius ar Vladas Putvinskis? | STASYS IGNATAVIČIUS
- 20 **NUOMONĖ.** Geras kaimynas geriau už brolių, arba pakalbėkime apie Lietuvos kaimynus | VALDAS KILPYS
- 22 **KARINĖ TECHNIKA.** Vytauto Didžiojo karo muziejaus karo technikos ekspozicija Kaune | GVIDIJUS NAGULEVIČIUS
- 26 **SAJA.** Autonominiai ginklai - humanitarinis iššūkis ar karinė būtinybė? | NAGLIS ČESNAVIČIUS IR KORNELIJA ŽILIONYTĖ
- 28 **ĮDOMIOJI ISTORIJA.** Vienos nuotraukos pėdsakais, arba Detektyvas su papirosais, motociklu ir... | VALDAS KILPYS
- 30 **GINKLAS.** Muškietininkų ir pikinierių ginkluotė XVI-SVII a. karuose (VI dalis) | VIDMANTAS AIRINI
- 34 **LAUKO VIRTUVĖ.** Avinžirnių kukuliai falafeliai | VYTARAS RADZEVIČIUS
- 36 **GALVOSŪKIS.** Kryžiažodis „Trumpulis“. Atsakykite į klausimus ir laimėkite prizą | KASTYTIS STUMBRYS

Vyr. redaktorė Dovilė Pukertaitė
Kalbos redaktorė Sandra Balžekaitė
Korespondentas Valdas Kilpys
Dizainas Greta Janutytė,
Paulius Budrikis (CRITICAL)

Redakcijos kolegija:
Dovilė Pukertaitė
Tadas Venskūnas (LŠS vado pavaduotojas,
jaunųjų šaulių vadas)
Irena Šataviejiienė (LŠS išėivijoje šaulė)
Gražvydas Zulanis (CV narys)
Skaidrilė Grigaitė-Mockevičienė (LŠS studentų
korporacijos „Saja“ narė, CV narė)
Gediminas Jankus (CV narys)
Edgaras Diržius (CV narys)

Atstovai užsienyje: LŠS išėivijoje (JAV) J. R. Butkus
Torontas (Kanada) V. Pūtvio kuopos vadas V. Pečiulis

Viršelio autorius: Audrius Mordasas

Leidėjas: Lietuvos šaulių sąjunga
facebook.com/sauliusajunga.lt

Adresas: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
el. p. redakcija@sauliusajunga.lt

Kasdienės naujienas apie Lietuvos šaulių sąjungą
skaitykite oficialiame tinklalapyje www.sauliusajunga.lt

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių
nuomone. Rankraščiai negražinami ir nerecenzuojami.

Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuve.
Spausdino UAB „JUDEX SPAUDA“
Europos pr. 96C, LT-46351, Kaunas



Projektą „Stipri valstybė – kritinio proto ar mąstymo
diktatūros dilema“ (straipsniai: „Geras kaimynas
geriau už brolių, arba pakalbėkime apie Lietuvos
kaimynus“, „Kaip atpažinti dezinformaciją?“) remia
Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas.

2022 m. skirta 6000 eurų.



+37061201001



DAUGĖLIŠKIO G. 32A,
VILNIUS



INFO@DEFENSUS.LT



WWW.DEFENSUS.LT



ŽIEMOS SPORTO ŠVENTĖ

TEKSTAS: Mantas Petryla
NUOTRAUKOS: Audrius Mordasas

Įpusėjus žiemai Lietuvos šaulių sąjunga kartu su Sporto rėmimo fondu tęsia projektą „Šauliai kviečia Lietuvą sportuoti“ ir visus brolius, seses, jų draugus ir artimuosius skatino aktyviai leisti žiemos laisvalaikį dalyvaujant jau tradicinėje Žiemos sporto šventėje.



1



2

1., 2. Žiemos šventės Panevėžio miesto gyventojams ir svečiams metu šypsenų, geros nuotaikos ir judesio netrūko.

Nuo sausio 17 iki vasario 1 dienos Šaulių sąjungos rinktinės visoje Lietuvoje organizavo įvairias žiemiškas sporto mankštas, slidinėjimo varžybas, kvietė išbandyti jėgas žiemos estafečių rungtyse. Kūrybiškiausi galėjo save išbandyti kurdami šauliškas sniego ir ledo skulptūras.

Per šias dvi savaites šauliams, jaunesiems šauliams ir jų bendraminčiams žygiuose pavyko įveikti ne vieną dešimtį kilometrų. Apsnigtame Kazlų Rūdos miške dalyviai įveikė 11 km ilgio žygį, kurio metu buvo aplankyta ne viena atmintina vieta. Šauliams taip pat teko įveikti paruoštas kliūtis ir dalyvauti šaudymo varžybose.

„Labai džiugu, kad vyksta ši tradicija – su šauliais žiemą aktyviai leisti laiką gamtoje. Žiemos sporto šventė jau ne pirmus metus leidžia su šauliais, jaunaisiais šauliais ir bendraminčiais išbandyti veiklas, kurios yra būdingos tik šiuo metų laiku. Tai graži tradicija, prie kurios kasmet prisijungia vis daugiau dalyvių“, – sakė Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės neformaliojo švietimo mokytoja gr. Vytė Kazelytė.

Vytauto Didžiojo šaulių 2-oji rinktinė, siekdama ugdyti pilietiškumą, šį kartą Žiemos sporto šventę surengė prie Kauno pilies, o jaunesji šauliai galėjo išbandyti savo jėgas žiemos estafečių rungtyse – traukė virvę, surengė sniego senio lipdymo varžytuves, leidosi su čiuožynėmis nuo klano. Vėliau visi dalyviai buvo apdovanoti prizais, o sušilti padėjo karšta arbata.

„Jau ne pirmus metus kviečiame jaunuosius šaulius, moksleivius, jų šeimos narius dalyvauti mūsų organizuojamose veiklose. Šį kartą Žiemos sporto šventę surengėme visuomenei dar lengviau prieinamoje vietoje – prie Kauno pilies, kur prisijungti galėjo visi norintys. Džiugu, kad būtent Šaulių sąjunga tampa ta organizacija, kuri suburia bendruomenes“, – kalbėjo Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės neformaliojo švietimo mokytojas kpt. Aidas Žydelis.

Visos pramogos ir treniruotės tradiciškai buvo organizuojamos visuomenei atvirose vietose, parkuose, mokyklų stadionuose, todėl dalyvauti galėjo visi. Šiais metais šauliškus kliūčių ruožus ir kitas pramogas išbandė beveik 1.500 dalyvių. x

NAKTINIS ŽYGIS – SUNKIAU TAMPA ĮDOMIAU

TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė
NUOTRAUKA: Julius Svirušis

Prieš 99-erius metus – 1923-iaisiais – įvyko lemtingas lietuvių sukilimas prieš prancūzų valdymą Klaipėdos krašte, užtikrinęs Lietuvos ūkiui galimybę naudotis Klaipėdos uostu. Šis sukilimas – svarbus savarankiškas politinis ir karinis žingsnis tarpukario Lietuvos istorijoje. Kasmet sukaččiai paminėti organizuojamas naktinis pėsčiųjų žygis, šiemet jis subūrė žygeivius, kurie net ir atšiauriomis žiemos sąlygomis nepabūgo įveikti 25 kilometrų atstumo nuo Palangos iki Klaipėdos. Klaipėdos sukilimo dalyvių takais šiemet ėjo kariai, šauliai ir visi, kas neabejingi istorijai, kuri puikiai iliustruoja mūsų drąsą ir ryžtą kovoti.



1

Beveik prieš šimtmetį šauliai sukilimo metu atliko svarbų vaidmenį, todėl nenuostabu, kad ir šiandien jie suvažiavę iš visų rinktinių drąsiai priima iššūkį ir būna pasiryžę įveikti 25 kilometrus. Tarp žygeivių lengva pastebėti iš Šaulių sąjungos jaunimą – prieš startą jie jautėsi susikaupę, tačiau motyvuoti ir pasirengę laukiantiems kilometrams. Gal kiek neįprasta ir neramu jaunesiems šauliams buvo dėl atstumo, kurį reikėjo įveikti, ir dėl trasos, kuri buvo nežinoma, o dalis jos neįprasta – sniegu ir ledu nuklotas pajūris.

Daugeliui jaunųjų šaulių tai ne pirmas toks iššūkis, nes aktyviai lankantys šauliškus mokymus, reguliariai dalyvaujantys žygiuose jaunuoliai yra pasirengę viskam. „Žygio diena nebuvo labai šalta, bet oras pasitaikė nepalankus – pūtė stiprus vėjas ir snigo. Bet, kaip sakoma, nėra blogo oro, yra tik bloga apranga. Keletas pastabų, į kurias reikėtų atkreipti dėmesį, žygiuojant žiemą, manau, yra tinkama apranga ir avalynė. Taip pat geriau dažnai nestoviniuoti, nes taip galima greitai atšalti. Verčiau išlaikyti patogų, greitą tempą“, – po žygio patarimu dalijosi Aistė Petkevičiūtė, Klaipėdos 301-osios kuopos jaunoji šaulė. Kad ir kaip būtų, vėjas, sniegas, naktis ir kelias pajūriu nebuvo taip lengvai įveikiamas. Kai kuriems jaunesiems šauliam teko pajusti, ką reiškia ledinių jūros bangų nuplautos kojos ir kliuksintis vanduo kerzuose, kai kam teko ir kojines keistis kas kelis kilometrus, kažkas padėjo panešti draugo kuprinę ir įveikti paskutinius žygio kilometrus, mat atstumas pajūriu kiekvienam kėlė įvairių minčių ir išgyvenimų.

Po žygio kalbinti jaunesni šauliai atsakė, kad nedvejodami viską kartotų nepaisant pūgos ir atšiauraus vėjo, tačiau ne vienas išmoko savas pamokas ir įvertino padarytas klaidas. Pasak jaunojo šaulio Gintaro Kuizino, žygyje tikrai buvo ką veikti, o vienas didžiausių diskomfortą keliančių veiksnių buvo kiek per maža avalynė, kuri nutrynė kojas. Nepaisant to, Gintaras tikrai antrą kartą kartotų tuos 25 kilometrus, tik jau kiek atsakingiau pasiruošęs rinkdamasis batus ir prieš žygį kasdien eitų pasivaikščioti bent 2–4 kilometrus, kad kojos taip nepavargtų.

„Susiruošusiam į tokį žygį patarčiau įsipilti daug karštos arbatos, visuomet gerti po truputį vandens, pasirūpinti patogią ir šiltą aprangą, avėti patogią avalynę, kuri būtų atspari vandeniui“, – Gintaro mintims dėl patogios avalynės pritarė jaunoji šaulė Ineta Rimkutė

Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės vienuolikmetis jaunas šaulys Daumantas Buškevičius akcentavo, kad sudėtingiausia buvo žygiuoti per smėlį. „Sunku darėsi žygio pabaigoje, nes tikslas atrodė esantis daug toliau, nei iš tikrųjų buvo. Skaudėjo visus raumenis nuo krūvio, bet, nepaisant to, tai buvo puiki patirtis ir žygį tikrai kartočiau“, – sakė jaunas šaulys.

Žygis žiemą kiek kitoks, jam reikia atsakingiau pasirinkti aprangą, apgalvoti, kokia avalynė tinkamiausia, einant atidžiau žiūrėti, kur statyti koją, kad nepaslystum ir nesusižalotum. Juk 25 kilometrai – ne juokai. Vienuolikmetis jaunas šaulys Daumantas yra įveikęs ne vieną dešimtį

kilometrų, nepaisant to, po naktinio žygio ir jis pasidarė savo išvadas: „Nors tai ne pirmas mano ilgas žygis: esu žygiavęs 21 km Latvijos mieste Cėsyje, 26 km Merkinėje ir 27 km Visaginyje, žiemą žygiavau pirmąkart. Šaltuogiu metų laiku žygiuoti sunkiau nei kitais metų laikais, nes esi daugiau apsirengęs, sunkesni batai, o ir šis žygio maršrutas buvo sudėtingesnis, takai sunkiau įveikiami. Bet viskas įmanoma, svarbiausia turėti pakankamai ryžto įveikti iššūkį, ištvermės ir galiausiai tikėti, kad tu tikrai tai gali padaryti“, – sakė jaunas šaulys Daumantas Buškevičius.

Kam yra tekę bendrauti su jaunaisiais šauliais, žino, kad jiems dažnai žodis „sunkiau“ tampa žodžio „įdomiau“ sinonimu, juk iššūkiai ir savo gebėjimų, ribų bei ištvermės išbandymas visada domina, motyvuoja ir skatina jaunimą eiti pirmyn. x

1. Pūga nesulaikė jaunųjų šaulių ir šaulių nuo žygio istorinio sukilimo keliais – 25 km įveikti.



KLAIPĖDOJE SIAUTĖ „ŽIEMOS VĖTRA 22“



1

TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė
NUOTRAUKA: Paulius Paulionis

Tikra žiemos vėtra sausio 28–29 dienomis įsisuko į Klaipėdos miestą, kai šauliai dalyvavo Vakarų (jūros) šaulių 3-iosios rinktinės organizuotose lauko taktinėse pratybose „Žiemos vėtra 22“. Šauliai pagal rengimo planus reguliariai treniruoja ne tik miške, bet pagal įvairius pratybų scenarijus savo įgūdžius tobulina ir mieste.

1. Pratybose šauliai turėjo pademonstruoti greitą reakciją, gebėjimą orientuotis mieste ir įgūdžius, įveikiant inžinerines kliūtis.

3

PLANAIVIMAS

Šios pratybos Klaipėdos šauliams nebuvo pirmos, bet išsiskyrė savo pobūdžiu: pratybos buvo intensyvos, reikalaujančios greitos reakcijos, orientacijos mieste, išmanaus inžinerinių kliūčių įveikimo, pavyzdžiui, aukštos tvoros, tiltų, betoninių užtvartų. Pasak vieno iš pratybų organizatorių Algimanto Poška, pratybų idėja kilo įvertinus pastarojo dešimtmečio pasaulinius konfliktus, analizuojant įvykius, realias situacijas. „Žiemos vėtra 22“ buvo planuojamos ne vieną mėnesį, be to, pratybų mieste organizavimas reikalauja atidumo ir gebėjimo suderinti pratybų veiksmus su civilinių gyventojų kasdienybe. „Aktyvioji fazė vyko tamsiu paros metu, buvo naudojami imitaciniai šoviniai, todėl dėliojant visą pratybų scenarijų buvo svarbu, kad gyvenamuosiuose rajonuose šūviai būtų kuo mažiau girdimi ar jų nesigirdėtų visai, kad nebūtų trikdoma įprasta miesto gyventojų ramybė. Ne veltui pratyboms pasirinkta miesto dalis, kurioje įsikūrę pramoniniai rajonai“, – sakė vienas pratybų organizatorių A. Poška.

SCENARIJUS IR UŽDUOTYS

Šauliai turėjo atlikti keturias pagrindines užduotis: objektų apsauga ir gynyba, stebėjimas ir žvalgyba, teritorinės gynybos veiksmai, taip pat daug dėmesio skirta gebėjimams suteikti pagalbą sužeistam kariui mūšio lauke tobulinti.

Pagal pratybų scenarijų, kurį atidžiai kūrė Vakarų (jūros) šaulių 3-iosios rinktinės 311-osios Vėtros kuopos vadas Kęstutis Igaris ir tos pačios kuopos vado pavaduotojas A. Poška, padedami rinktinės metodininko Arūno Birbalo, prasidėjus konfliktinei situacijai mieste pradeda veikti priešo pajėgos, kurių tikslas – užimti miesto savivaldybę ir kitus svarbius objektus. Pagal iš anksto gautą ir surinktą informaciją nustatyta, kad priešiškos pajėgos bandys naktį judėti prie šių objektų. Priimtas sprendimas – neleisti joms pasiekti miesto centro, kur yra miesto savivaldybė.

„Kad tinkamai atliktų iškeltas užduotis, šauliai turi gebėti veikti skyriaus sudėtyje, pažinti miestą, gebėti judėti tamsiu paros metu, tinkamai reaguoti į kontaktą su tariamomis priešiškomis pajėgomis,

nepatekti į pasalą, o patekus tinkamai iš jos išeiti miesto sąlygomis“, – po pratybų apie šaulių tobulintus gebėjimus pasakojo A. Poška.

Pasak pratybų organizatorių, svarbu tobulinti mūšio mieste įgūdžius, nes išlaikyti miestų kontrolę krizės atveju būtų labai svarbu, ypač Klaipėdos miesto, kaip uosto, o ir pagal turimus resursus, ginkluotę, mieste galima priešintis efektyviau. Šiose pratybose kartu veikė trys Vakarų (jūros) šaulių 3-iosios rinktinės kuopos: 303-ioji, 310-oji ir 311-oji – Vėtros kuopa. Labiausiai patyrę šauliai stebėjo, padėjo bei vertino šaulių įgūdžius. Organizatoriams pagrindiniu iššūkiu buvo koordinuoti skirtingų kuopų šaulių veiklą ir nepakenkti civilinei aplinkai. Nepaisant iššūkių, pratybos praėjo skandžiai, o jų aptarimo metu buvo išanalizuotos klaidos ir išmoktos pamokos.

IŠMOKTOS PAMOKOS

Mokytis, kartoti ir tobulinti įgūdžius, atnaujinti žinias yra vienas svarbiausių tikslų, kalbant apie karinį šaulių rengimą. Individualūs ir komandiniai įgūdžiai turi būti nuolat pritaikomi praktikoje, kad įdirbis būtų kuo geresnis, kiekvienos pratybos praeitų kuo sklandžiau, o išmoktos pamokos būtų iš tikrųjų išmoktos. Pasak pratybų „Žiemos vėtra 22“ organizatorių, aptarimo metu buvo diskutuota apie iškilusias problemas bei jų šalinimo būdus. „Didelė problema buvo radijo ryšys miesto sąlygomis, turimos radijo stotelės neatitinka poreikio. Taip pat būtina turėti termovizorius, naktinio matymo prietaisus. Norėtusi turėti ir imitacinių sprogmenų, granatų. Na, ir kiekvienas supranta, kad reikia stiprinti individualius įgūdžius, tai reakcija į ugnį, priedangų užėmimas“, – lūkesčius ateičiai ir tobulintinus dalykus vardijo A. Poška. Tačiau, nepaisant visų trūkumų, jis pabrėžė būtinybę ir toliau kryptingai dirbti, naudoti turimas priemones, jas papildyti naujomis ir šaulių rengime judėti pirmyn. Jo pastebėjimu, skirtingos rinktinės kuopos jau geba tarpusavyje tinkamai sąveikauti, teikti tikslingą informaciją pratybų metu veikusiam taktinių operacijų centrui, kas padėjo tikslingai ir operatyviai reaguoti į situacijas. Klaipėdos šaulių šiais metais laukia ne vienos tokio pobūdžio pratybos ir kitos veiklos, kurių metu įtvirtinami šaulių gebėjimai, išmokstamos naujos pamokos. x

GVT. ŠAULIŠKŲ METŲ ALFA, BET NE OMEGA

TEKSTAS IR NUOTRAUKA: Valdas Kilpys

Metų pradžioje daugelio šaulių pokalbiuose nuolat skamba trys raidės: g, v ir t. Nežinantieji suklūsta, žinantieji prisimena: šauliški metalai prasideda Ginklo valdymo testų (GVT) laikymu. Be jų apie šaudymo pratybas geriau pamiršti.

KODĖL TAI BŪTINA?

GVT savo esme yra visų reikalingiausių manipuliacijų su ginklu koncentruotas rinkinys. Tai toks savotiškas šauliškas „Tėve mūsų“, kuriame sudėta visa reikalinga „tikėjimo ginklu“ informacija. Kalbant tiksliau, GVT sudaro ginklo saugumo patikrinimas, jo išardymo ir surinkimo veiksmai, užtaisymas ir ištaisymas ir veiksmai ginklui užsikirtus.

Jei išmokstama elgtis konkrečiomis situacijomis, galima manyti, kad šaulys šį bei tą apie ginklą išmano ir atsitikus neplanuotai situacijai žinos, ką daryti. Kita vertus, šių eilučių autorius ne vienus metus priiminėja šiuos testus, tad regint mašinaliai atliekamus šaulio veiksmus neretai širdyje kyla dvejonė dėl GVT prasmingumo. Ar juos atliekantis žmogus realiai suvokia, ką daro? Ar mokės formaliai atliktus veiksmus pritaikyti realiaame gyvenime?

Kad ir kaip būtų, be GVT – nė iš vietos. Nors ir biurokratizuota ši procedūra, reikalinga. Iš tiesų, labai daug priklauso nuo instruktoriaus nusiteikimo aiškiai ir suprantamai paaiškinti kiekvienos procedūros prasmę realiaame gyvenime.

ĮVAIROVĖ

Ne paslaptis, kad pastaraisiais metais šaulių ginklinės pildosi naujais, šiuolaikiškais ginklų modeliais. Anksčiau pakakdavo išlaikyti GVT su sovietmetį menančiomis „šaudyklėmis“, o dabar reikalai gerokai prasiplėtė. Šaulys privalo mokėti ir išmanyti bent kelias ginklų sistemas.

Dažniausiai vadinamąja AR-15 sistema veikiančios ginklai nekelia jokių problemų, tačiau automatinis šautuvas AK-4 daugeliui tampa nemenku iššūkiu. Kas nežino: AK-4 (liaudyje dar vadinamas „irklu“) yra



1

modifikuota „Heckler & Koch G3“ versija, kuri buvo gaminama Švedijoje. Tai 7,62 x 51 kalibro, apie metro ilgio, maždaug 5 kg sveriantis šautuvas, kuris šalia šiuolaikinių ginklų atrodo kiek grubokai. Šio automatinio šautuvo spyna – tikra galvasopė nepatyrusiam šauliui. Ją išardyti gali kiekvienas, tačiau surinkti – ne kiekvieno nosiai.

Dar viena „egzotika“: LŠS štabo garbės sargybos vyrai renginiuose nuolat dalyvauja su Antrąjį pasaulinį karą menančiais šautuvais. Tai „Mauser 98K“ sistemos šautuvai, kurių GVT nenupasakojamas. Jį tiesiog reikia patirti.

Apie kulkosvaidžių MG-3 GVT taip pat nutylėsime. Šauliams tenka nemažai papraktuoti, kad visos procedūros būtų atliktos tiksliai ir deramai.

GVT ŠAKNYS KARČIOS, BET VAISIAI SILDŪS

Grįžtame prie esmės: nepaisant to, kad GVT turi nemažai trūkumų, bent kol kas be jo apie šaudymą ir bendrai ginklo naudojimą pratybose ar realiose užduotyse geriau pamiršti. Tai ginklo valdymo pradžia ir pabaiga, alfa ir omega.

Kita vertus, šauliams būtinas sistemingas ir nenutrūkstamas, realus mokymas naudoti

ginklą, o ne GVT veiksmų iškalimas prieš testus. Testų vykdymas atjungia gebėjimą mąstyti, suvokti atliekamų veiksmų prasmę. Būtent todėl, jei kas nors neaišku, drąsiai klauskite instruktoriaus, kodėl yra šitaip, o ne kitaip.

„Ginklas užstrigo, spyna galinėje padėtyje? – sąlygą sako instruktorius, – o jums neaišku kodėl? Išsiaiškinkite, kuo skiriasi „ginklų saugų daryk“ nuo „Ginklų ištaisik“? Teiraukitės ir išsiaiškinkite realias, gyvenimiškas situacijas, kada šios komandos naudojamos.“

Tinkamas ir efektyvus mokymas, įgūdžių išlaikymas ir jų praktinis taikymas yra tiesiausias kelias į saugų ginklo naudojimą visus metus. Iki kito GVT. x

1. AK-4 iš pirmo karto išardyti pasiseka ne visiems.

4

NELAIMĖS SIGNALAI (2): KĄ GALIU PARAŠYTI ANT ŽEMĖS

Tęsiame nelaimės signalų temą. Šį kartą pakalbėsime apie tai, kaip galima palikti žinutę, kuri gelbėtojams ar atsitiktinai praskrendančiam lėktuvui galėtų suteikti daug naudingos informacijos apie jus, jūsų vietą ar apskirtai apie situaciją. Kai esi gelbėjamas, bet kokia kruopelytė informacijos, kuria disponuoja gelbėtojai, gali būti gyvybiškai svarbi, todėl pravartu mokėti komunikuoti, kai nėra ryšio, kai negali pasakyti žodžiais ar parašyti žinutės kitais kanalais.

Praeitame „Trimito“ numeryje aprašėme ir pademonstravome tarptautinius nelaimės signalus, kuriuos galime parodyti savo kūnu, tačiau ne visuomet yra galimybė jais pasinaudoti, tarkime, pasiklydai dykumoje ir negali ilgai būti ant spiginančios saulės, tuomet pats slepiesi pavėsyje ir palieki vieną iš žemiau esančių ženklų. Praskrendantis lėktuvas, pastebėjęs bet kurį iš žemiau pateiktų signalų, žinos, kad kažkas pateko į bėdą. Tai kitokio pobūdžio tarptautiniai nelaimės signalai, kurie suprantami viso pasaulio gelbėtojams ir lakūnams. Tai yra savotiškas kodas arba žodynas, kurį tinkamai naudojant galima labai tiksliai ir aiškiai perteikti tam tikrą informaciją apie save. Kiekvienos informacijos kruopelytė gali padidinti jūsų galimybes išgyventi, tad naudokitės viskuo, ką turite, ką galite ir ką sugebate konkrečioje situacijoje.

Dešinėje pateikti ženklai dažniausiai naudojami patyrus lėktuvo avariją ar laivo katastrofą, tačiau tinka naudoti ir kitais atvejais, pavyzdžiui, pasiklydus kalnuose, dykumoje, stepėje ar patekus į negyvenamą salą. Žemai skrendančio paieškos lėktuvo pilotas, pamatęs tokius ženklus, nedelsdamas reaguos: praneš gelbėtojams jūsų koordinatas. Jei lėktuvo pilotas pastebėjo jūsų nelaimės signalą, tuomet galima su juo komunikuoti kūno ženklais. Kūnu rodomus pavojaus signalus ir lėktuvo rodomus ženklus rasite ankstesniame „Trimito“ numeryje. Visi šie signalai pravers tada, kai jūsų dėl landšafto, oro sąlygų, ryšio nebuvimo bei kitų trukdžių nebus įmanoma nedelsiant išgelbėti.

Dešinėje esančius signalus galime dėlioti iš to, ką turime po ranka: šakos, lagaminai,

TEKSTAS: Gabrielius E. Klimenka
Edurardas Klimenka
#KlimEndka

rūbai, reikalui esant, galima juos išdėlioti pasinaudojant gyvais ar mirusiais grupės nariais, galima piešti dažais ir t. t. Žodžiu, čia viskas remiasi tik fantazijos ir turimo inventoriaus bei landšafto ypatumais.

Dėliodami tokius signalus visuomet atkreipkite dėmesį į landšaftą: signalo spalva turi ženkliai skirtis nuo bendro fono spalvos. Miškingoje vietovėje signalas, išdėliotas iš „woodland“ marginimo drabužių, greičiausiai liks nepastebėtas, tačiau jei drabužiai ryškiai oranžinės spalvos ar kitų nenatūralių spalvų, tuomet signalas matysis iš toli. Ant sniego išdėlioti eglišakiai matysis puikiai, o iš sniego išlipdytas ženklas ne. Tiesiog reikia mąstyti išmintingai ir sveikai.

Nakties metu signalus galima padegti, tuomet jie matysis tamsoje, pavyzdžiui, jei žinote, kad netrukus turėtų atskristi sraigtasparnis, galite pažymėti nusileidimo vietą laužais. Tam nebūtina padegti viso trikampio, galima uždegti laužus taip, kad jie būtų trikampio kampuose (atstumai tarp laužų turėtų būti maždaug 25 metrai), tuomet pilotas suvoks, kad čia yra saugi nusileidimo vieta.

Turėkite omenyje, kad šie ženklai skirti lėktuvų pilotams arba laivų ekipažams, tad turite įvertinti jų dydį. Vieno metro dydžio signalas greičiausiai liks nepastebėtas, o štai 10–20 metrų dydžio signalas jau yra matomas iš gana toli, tad tikimybė, kad jus išgelbės, gerokai padidėja.

Žinoma, jei jūsų nieieško, tokie signalai kažkuo primena laišką butelyje: pavyks ar nepavyks, tačiau net ir tokiu atveju juos vertėtų naudoti, nes jūsų galimybė išgyventi padidėja, o tai jau neblogai.

SIGNALAS	REIKŠMĖ	KADA NAUDOJAMAS	APIBŪDINIMAS
	Reikia gydytojo; sunkūs kūno sužalojimai.	Naudojamas tada, kai grupėje yra sužeistas asmuo, kuriam reikalinga mediko pagalba.	Signalas žymimas kaip ilgas brūkšnys.
	Reikalingi medikamentai.	Naudojamas tada, kai grupėje yra sergantis ar sužeistas asmuo, kuriam reikalingi medikamentai, pavyzdžiui, antibiotikai.	Žymimas kaip lygybės ženklas, t. y. du vienodo ilgio brūkšniai.
	Negalime toliau judėti.	Naudojama tuomet, kai grupė dėl sveikatos, jėgų stygiaus ar kitų trukdžių nebegali judėti toliau.	Žymima kaip X.
	Reikalingas maistas ir vanduo.	Naudojamas, pavyzdžiui, dykumoje ar kitose vietose, kur nėra gėlo vandens ir maisto.	Žymima kaip didžioji F raidė.
	Reikalingi ginklai ir šaudmenys.	Naudojamas tada, kai kyla pavojus gyvybei dėl pavojingų gyvūnų arba priešiškausi nusiuteikusių asmenų.	Žymimas dviem varnelėmis, kaip seržanto karinis laipsnis.
	Reikalingas kompasas ir žemėlapis.	Naudojamas, jei gelbėtojai negali nusileisti šioje vietoje ir grupė turi nukakti iki evakuacijos taško.	Žymima kaip kvadratas.
	Reikalingas signalinis žibintas ir radijo stotelė.	Naudojamas tada, kai gelbėtojams reikės nurodyti vietą nakties metu arba tiesiog ryšiu palengvinti.	Du ilgi brūkšniai, vienas, pratęsiantis kitą.
	Nurodykite judėjimo kryptį.	Naudojamas tada, kai grupė keliauja į evakuacijos vietą ir nori pasitikslinti kelią.	Žymima kaip didžioji K raidė.
	Judame šia kryptimi.	Naudojamas tam, kad gelbėtojai žinotų, kuria kryptimi juda grupė. Maža kur ji gali nuklysti.	Rodyklė nurodo jūsų judėjimo kryptį.
	Bandysime skirsti.	Naudojamas tuo atveju, jei pavyko pataisyti lėktuvą tam, kad gelbėtojai, jūsų neradę vietoje, žinotų, kad jūs išskirdote arba nukritote kažkur kitur. Atsiprašome už juodą humorą.	Žymima kaip LŠS skyriaus vado pareiginis ženklas.
	Pažeistas arba sugedęs lėktuvas.	Naudojama tada, kai aišku, kad lėktuvas jau nebepaskris.	Žymima kaip L ir apversta L raidė.
	Saugi nusileidimo vieta.	Naudojamas paženklinti saugią nusileidimo vietą sraigtasparniui. Jis leis į trikampio centrą.	Žymima lygiašonių trikampių.
	Reikalingi degalai.	Naudojamas tuo atveju, jei jūsų transporto priemonė yra tvarkinga ir trūksta tik degalų.	Žymima kaip didžioji L raidė.
	Viskas gerai.	Naudojamas, jei netikėtai supratote, kad lėktuvo pilotas paskelbė jūsų gelbėjimą, nors toje negyvenamoje saloje jūs tiesiog piknikaujate.	Žymima kaip dvi greta esančios didžiosios L raidės.
	Ne	Paneigimas.	Kaip didžioji N raidė: angliškas <i>No</i>
	Taip	Patvirtinimas.	Kaip didžioji Y raidė: angliškas <i>Yes</i>
	Nesupratau.	Naudojamas tada, kai nesupratote informacijos.	Žymima kaip veidrodinio atspindžio L ir standartinė L raidė.
	Reikalingas mechanikas.	Kartais taip nutinka, kad transporto priemonė turi nedidelį gedimą, kurį pataisius ja galima judėti toliau. Toks savotiškas bandymas išsikviesti pagalbą kelyje.	Žymima kaip angliška W raidė. Naudojamas, pavyzdžiui, jei pataisius transportą galėsite judėti toliau.
	Mes suradome visus žmones.	Naudojamas, jei grupė buvo išsisklaidžiusi ar pasimetę žmonės ir juos surinkote visus į vieną vietą toliau judėti arba evakuotis.	Žymima kaip dvi greta esančios didžiosios L raidės su ilgu brūkšniu po apačia.
	Laivas rimtai pažeistas.	Naudojamas tada, kai dėl rimtų pažeidimų nebegalite tęsti kelionės laivu.	Ilgas brūkšnys greta tokio pat ilgio brūkšnys su mažu atsišakojimu per vidurį. Primena H raidę su nutrukusiu mažuoju brūkšneliu. x

MASYVUS KRAUJAVIMAS



abrielius E. Klimentka

1

6

TEKSTAS: Mindaugas Atas
NUOTRAUKA: Rimas Žilinskas

Pirmajame straipsnyje apžvelgėme šiuolaikinės taktinės medicinos (angl. *Tactical Combat Casualty Care*, TCCC arba TC3) istoriją, filosofiją ir svarbą. Tęsdami straipsnių ciklą taktinės medicinos tema toliau pristatome pirmąjį algoritmo raidę M – masyvus kraujavimas. Visą algoritmo eigą nagrinėsime tokia tvarka – MARCH.

1. Esant masyviam kraujavimui, veikti tenka greitai.

Medicininė pagalba taktinėje aplinkoje nėra tokia pat kaip civilinėje, todėl svarbu pabrėžti, kad pagrindinis tikslas čia yra ne išgelbėti kitą karį, o įvykdyti kovinę užduotį. Prioritetine tvarka taktinės pagalbos tikslai yra šie: įvykdyti kovinę užduotį, neprarasti taktinio pranašumo, išvengti naujų aukų ir sužeidimų, padėti sužeistajam.

M – masyvus kraujavimas – pats dažniausias veiksnys, mūšio lauke sukeliantis mirtį, kurios būtų galima išvengti. Gausų kraujavimą sukelia vienos arba kelių stambiųjų kraujagyslių vientisumo pažeidimas, lemtas šautinio ar skeveldrinio sužalojimo, kaulų lūžio ar galūnės amputacijos. Kiekvienas sužeidimas, kai kraujas vaiskiai raudonas, bėga čiurkšlėmis ar jo labai daug, bala aplink sparčiai plečiasi, turi būti vertinamas kaip masyvus. Esant stambios kraujagyslės pažeidimui per 20 sekundžių galima netekti iki 500 ml kraujo, todėl šokas vystosi labai greitai, o mirtinai nukraujuojama vos per 1–2 minutes. Tačiau pagalbos teikimas nėra toks paprastas, stabdant masyvų kraujavimą svarbu atsižvelgti į taktinės pagalbos fazes, kurios leidžia teikti tik būtinausią pagalbą arba atvirščiai.

Pirmoji TCCC fazė – pagalba apšaudymo metu (angl. *Care Under Fire*, CUF). Dėl išliekančios tiesioginės grėsmės ši fazė pati pavojingiausia ir sudėtingiausia, nes nenuslopinus priešo ugnies tiek sužeistasis, tiek pagalbos teikėjas bet kuriuo metu gali būti nukauti. Tačiau taip pat ši fazė yra svarbi dėl to, kad veiksmiai masyviam kraujavimui stabdyti pradėdami vos tik gavus junginio vado leidimą. Jei nėra galimybės priartėti prie sužeistojo, stengtis per atstumą aiškiai nurodyti jam judėti artimiausios priedangos link, gulėti, šliaužti atgal, liepti užspausti žaizdą, užsidėti turniketą. Sąmoningas nukentėjusysis turi kuo skubiau mažinti siluetą, priimti priedangą. Taip pat prispausti kitas gausiai kraujuojančias žaizdas (jungties vietas – kaklą, kirkšnies, pažastų sritis), pagal galimybes tęsti kovą ar judėti savų pajėgų link, balsu ar radijo ryšiu informuoti, kad yra sužeistas.

Jei yra galimybė, priartėti prie sužeistojo, prieš tai jį perspėti, įsitikinti, ar saugu – ar nuslopinta priešo ugnis, pašalintos kitos grėsmės, įvertinama, ar nėra akivaizdaus išorinio kraujavimo – kur kraujo bala? Jei sužeistasis neatsako ir yra be sąmonės –

pagalbos teikimo nauda abejotina. Svarbu tai, kad stabdomas tik gyvybei pavojingas kraujavimas ir tik tada, jeigu taktinė situacija leidžia. Esant kraujavimui iš galūnių naudojamas turniketas, dedamas per plaštaką (5–8 cm) aukščiau žaizdos, o jei nesimato, iš kur kraujuoja, kuo aukščiau ant galūnės, tiesiai ant uniformos, „aukštai ir tampriai“ (angl. *High and Tight*). Kol ruošiamos kraujavimo stabdymo priemonės, kraujavimas gali būti laikinai pristabdytas prispaudžiant kraujuojančią žaizdą ar sritį aukščiau jos, pavyzdžiui, jei sužeistasis gausiai kraujuoja iš kojos, kol ruošiamas turniketas, reikia kumščiu užspausti kirkšnies sritį (šlaunies arteriją), kuria kraujas teka į koją.

Žaizdų tamponavimas apšaudymo metu labai komplikuoatas, bet gali nebūti kito pasirinkimo, nes masyvus kraujavimas ne tik iš galūnių, bet ir jungties vietų yra pavojingas gyvybei. Apšaudymo metu esant sąmoningam nukentėjusiajam jis pats turi laikyti žaizdą prispaudęs. Pažastims, kirkšnimis, kaktui turniketo nenaudosime, todėl čia svarbus tamponavimas, kurį atliekame tik saugesnėje aplinkoje, o tai yra antroje TCCC fazėje. Jei taktinė situacija neleidžia arba greitai keičiasi, sužeistasis turės palaukti, kol vėl bus saugu suteikti jam pagalbą. Kovinė užduotis yra prioritetas.

Antroji taktinė fazė – taktinė lauko pagalba (angl. *Tactical Field Care*, TFC). Šioje fazėje paprastai turime daugiau laiko teikti pagalbą ir esame iš dalies saugioje aplinkoje. Tačiau reikia nepamiršti, kad taktinės fazės gali labai greitai keisti viena kitą. Tokiu atveju atsiradus grėsmei pagalbos teikimas yra nutraukiamas ir tęsiama kova.

TURNIKETO NAUDOJIMO TAISYKLĖS:

– Turniketas dedamas 5–8 cm aukščiau žaizdos arba, jei nežinoma, iš kur tiksliai kraujuoja, – kuo aukščiau ir stipriau nenuimant drabužių. Turniketas nėra dedamas ant sąnarių.

– Dedant ant drabužių būtina patikrinti, ar tarp turniketo ir galūnės nėra nereikalingų daiktų, tokių kaip raktai, rašikliai, telefonai, žiebtuvėliai ar kiti daiktai, kurie gali trukdyti tinkamai užveržti turniketą galūnės kraujotaką.

– Uždėjus turniketą suktuką užveržti iki galo arba taip, kad sustotų kraujavimas ir nebūtų jaučiamas periferinis pulsas (matuojamas rieše). Veržimo suktuką užtvirtinti tam skirtoje vietoje.

– Nepavykus sustabdyti kraujavimo vienu turniketą, uždėti antrąjį aukščiau pirmojo.

– Uždėjus turniketą, būtina pažymėti laiką, tam skirtoje vietoje ant turniketo arba ant sužeistojo kūno (pavyzdžiui, kaktos) užrašant raidę T. Jei nėra galimybės užrašyti, pakartojama garsiai tris kartus ir bus pažymima esant galimybei.

– Turniketo veikimo veiksmingumą būtina nuolat tikrinti, ypač jei sužeistąjį transportuojate, judinate.

– Turniketas nenuimamas, kol nebus suteikta specializuota medicininė pagalba. Turniketo atleidimas ar nuėmimas be specializuotų medikų priežiūros pavojingas sužeistojo gyvybei!

– Turniketo uždėjimo vieta ir laikas, jungties vietų sužeidimai pažymimi TCCC sužeistojo kortelėje. »

TAMPONAVIMAS IR SPAUDŽIAMASIS TVARSTIS ESANT JUNGTIJS VIETŲ SUŽEIDIMŲ.

– Prieš bet kokius veiksmus teikiant pagalbą svarbu užtikrinti saugią aplinką, todėl iš sužeistojo paimami ginklai, su juo nuolat bendraujama, išliekama budriu besikeičiančiai situacijai.

– Tamponavimas vyksta dviem pirštais, bet tai individualus dalykas, dėl to naudojama individuali technika.

– Pradžioje padaromas nedidelis guziukas ir tvarstis yra tamponuojamas į žaizdą neatleidžiant spaudimo, nepaliekant oro tarpų, kuo tampriau.

– Jei yra galimybė rinktis kelių rūšių tvarsčius, naudojame pirmiausia su hemostatine medžiaga, paskui – paprastus be hemostatinės medžiagos. Tokia seka yra dėl to, kad hemostatinė medžiaga veikia krešėjimo sistemą ir tai greičiau stabdo kraujavimą, nei pradėtume tamponuoti su paprastais tvarsčiais.

– Krūtinė, pilvas nėra tamponuojami, nes tai nėra tikslinga.

– 3 minučių spaudimas po tamponavimo nėra akcentuojamas, tačiau jei yra laiko, stipriai spaudžiame ir laikome.

– Jei atlikus visus veiksmus, toliau matomas kraujavimas iš žaizdos, traukiami tvarsčiai ir tai atliekama iš naujo.

– Kiek įmanoma pasitelkiama sužeistojo pagalba.

KIRKŠNIS.

– Sužeidimo vietos nespaudžiame keliu (antkeliai, stiprus spaudimas gali traumuoti dar labiau ir sukelti nepageidaujamų komplikacijų). Tam geriausiai tinka spaudimas kumščiu, kol ruošiamos priemonės žaizdai.

– Užtamponavus kirkšnies vietą dedamas spaudžiamasis tvarstis, tam įtvirtinti naudojama skarelė, kuri veržiama per diržą prieš dedant spaudžiamąjį tvarstį ar tamponuojant (pagal galimybes) ir jos galai surišami tvirtai. Jei diržo nėra, naudojama dar viena skarelė jam imituoti.

– Esant žaizdai kirkšnyje šiek tiek sulenkus koją per kelį gaunamas didesnis spaudimas į tvarstomą vietą, vėliau ji yra ištiesiama.

KAKLAS / PAŽASTIS.

– Tamponuojant pakeliama tamponuojamos pusės ranka, kad ją nuleidus išeitų didesnis spaudimas. Šis būdas yra naudojamas tiek kaklo, tiek pažasties sužeidimui. Tik tamponuojant kaklą pakeliama priešinga ranka. Jei sužeistasis nesąmoningas, reikalinga ranka, įtvirtinama taip, kad būtų patogų pagalbos teikėjui.

– Po tamponavimo ir tvarstymo pastuksenus į tvarstį girdimas duslus garsas, nėra kyšančių tvarsčio kraštų, tvarstis neatsilaisvinęs – tvarstymas atliktas gerai.

– Nuleista sužeista ranka, jei tai pažastis arba kaklas – fiksuojama skara per juosmenį, kad nejudėtų ir neatsilaisvintų tvarsčiai. Kita ranka paliekama laisva siekiant kuo didesnės judėjimo galimybės sužeistajam.

KELI PRAKTINIAI PATARIMAI TURNIKETAMS IR ŽAIZDOMS TAMPONUOTI:

– TQ gali būti kelių skirtingų tipų, todėl reikia atkreipti dėmesį į tai, kiek yra diržui praverti vietų [2 ar 1]. Prisimename: per dvi kilpas veržiame tada, kai dedame ant kojos (reikalingas tvirtas užveržimas raumeniui), ant rankos – gana per vieną.

– Svarbus TQ paruošimas lygiai toks pat svarbus kaip ir naudojimas. Vėlgi, dėdami ant kojos niekada nepaliekame TQ kaip žiedo, jis turi būti suvyniotas, bet ne pervertas per kilpas. Jei bandysite kilpą verti per batus, skaudės sužeistą galūnę ir bus sunku pasiekti. Rankai paruoštas taip, kad galėtume ant jos užmauti (žiedo forma). Tikėtina, kad esant rankos sužeidimui teks naudoti tik vieną ranką, todėl nereikės verti laisvo galo per sagtį, jei pasiruošime žiedo forma, o dėdami ant kojos galėsite naudoti abi rankas, todėl lengviau panaudosite išvertą turniketą iš sagties. Laiko užrašymo juostelė neturi būti užklajuota visiškai, tik dalis jos, kad netrukdytų malūnėliui užfiksuoti.

– Jei turniketą dedatės patys, jo laisvas galas turi būti nukreiptas į vidų. Jei pagalbą teikiate kitam, dėkite taip, kad laisvas galas būtų nukreiptas į išorę. Taip bus patogiau jį užveržti dėl traukimo krypties.

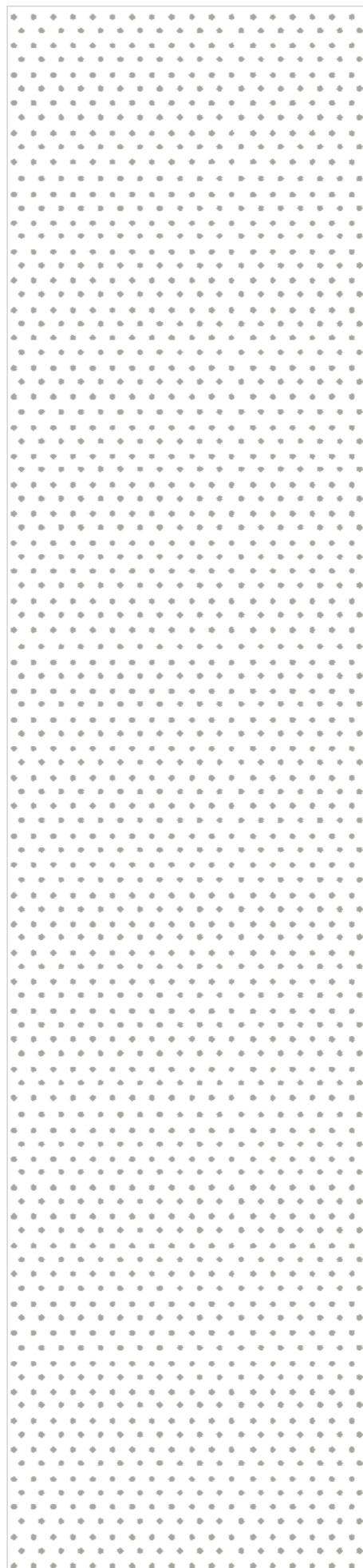
– Turniketą [-us] pasiruošti ir nešiotis pirmosios pagalbos vaistinėje, pritvirtintus ir lengvai pasiekiamus ant krūtinės. Ant galūnių, pavyzdžiui, apatinėse kelnų kišenėse, nerekomenduojama. Netekę galūnės neteksime ir turniketo, be to, tai vieta, kurią sunku pasiekti.

– Minimalus turniketo uždėjimo laikas – 40 sekundžių, tačiau reikia nuolat praktikuotis ir tai atlikti kuo greičiau.

– Kiekviena priemonė turi būti išimta iš pakuočio, kad būtų greičiau ir lengviau pasiekiamas. Taip pat pirmosios pagalbos krepšelyje priemonės turi būti išdėstytos pagal svarbą bei sužeidimą, todėl pirmosios algoritmo raidės [M] turniketai, spaudžiamasis tvarstis bei tvarsčiai, skirti tamponuoti, turi būti laikomi kartu.

Prieš pradėdami kitą MARCH algoritmo etapą, taip pat pakeitę nukentėjusiojo kūno padėtį, visuomet patikrinkite anksčiau atliktų veiksmų efektyvumą. x

+ Minimalus turniketo uždėjimo laikas – 40 sekundžių, tačiau reikia nuolat praktikuotis ir tai atlikti kuo greičiau.



TURNIKETAS? TAIP!



35 %

mirčių įvyksta dėl stipraus kraujavimo.



40 %

mirčių įvyksta dėl laiku nesustabdyto nukraujavimo.



8-14 min.

vidutinis GMP atvykimas į nelaimės vietą.

MIRTIES GALIMA IŠVENGTI!



3-5 min.

reikšmingiausios išsaugant nukentėjusio gyvybę.



45 metų

Asmenys iki 45 metų dažniausiai miršta dėl nukraujavimo.



100 %

Kokybiški ir tinkamai naudojami turniketai 100 % padeda stabdant masyvų kraujavimą iš galūnių.



® Informacija parengta pagal NORTH AMERICAN RESCUE

KAIP ATPAŽINTI DEZINFORMACIJĄ?

TEKSTAS IR NUOTRAUKA:
Gabrielius E. Klimenka

Ar žinojote, kad Lietuvoje dabar vyksta karas? Kalbu apie informacinį karą. Šių laikų karyboje informacija yra vienas iš pagrindinių ginklų. Šiuo ginklu siekiama iškreipti visuomenės, atskiros tautos ar socialinės grupės požiūrį į įvairius reiškinius ir įvykius, nes per tai palaužiama valia, blaivus protas ir kritinis mąstymas. Palaužus šiuos apsauginius barjerus, ginkluoto konflikto gali ir neprireikti, nes tokia visuomenės dalis okupacinę kariuomenę sutiks kaip išlaisvintojus. Matytas vaizdelis ar ne? Kad taip nenutiktų, turime žinoti, kas yra dezinformacija, kaip ji veikia ir kaip ją atpažinti. Tema be galo plati, tad čia bus tik trumpa apybraiža, duodanti kryptį norintiesiems labiau pasigilinti į šią sritį.

1. Net patys paprasčiausi dalykai gali tapti dezinformacijos įrankiu.

7

KAS YRA DEZINFORMACIJA?

Lietuvos Respublikos terminų bankas „dezinformaciją“ apibrėžia kaip: operatyvinio (strateginio) maskavimo būdą; tyčinį neteisingų (klaidingų) duomenų apie savo pajėgus (sudėtį, apginklavimą, kovos veiksmų planus) sklaidimą siekiant suklaidinti priešą. dezinformacijai naudojamos priemonės: žiniasklaida, agentūrinės priemonės, perbėgėliai, vietiniai gyventojai ir kt. dezinformacija derinama su demonstratyviaisiais veiksmais, imitavimu, maskuote.

Dezinformacijos nedraudžia tarptautinė humanitarinė teisė, jeigu ji nepažeidžia kurių nors tarptautinės teisės normų, taikomų ginkluotojo konflikto metu. Taigi dezinformacija yra legalus būdas kariauti arba rengtis kariniams veiksams.

Kitas terminas, sietinas su dezinformacija, yra „melagiena“ (angl. *fake news*). Melagienos naudojamos norint netiksliai ar klaidinančiai pateikti informaciją ir taip suklaidinti visuomenę ar atskiras jos dalis. Melagienoms platinti naudojama satyra, prastai iširtas ar nepatikrintas turinys, melagingos žinutės, sukčiavimas ir pan. Melagingos naujienos ne visada sklaidžiamos piktavališkai, kartais taip gali nutikti per neatidumą ar skubėjimą pasidalyti karšta naujiena, nes nebuvo patikrintas šaltinis. Netyčinės melagienos sudaro tik nedidelę dalį tokių žinučių, didžioji dalis jų yra sklaidžiama sąmoningai siekiant savų tikslų.

Kodėl žmonės dalijasi melagienomis? Nes jie mano, kad tai yra tiesa. Tokio įsitikinimo priežastys gali būti pačios įvairiausios: nepasitenkinimas esama situacija, pyktis, socialinio statuso neturėjimas, galios troškimas ir t. t. Su tokių žmonių pagalba dezinformacija ir melagienos pasidaroma rimtas karo ginklas, kuris gali būti paveikesnis nei visi priešų kariniai vienetai ir technika kartu paėmus, na, o platinantys tokią informaciją net patys to neįtardami tampa priešų, nematomojo fronto, pajėgų kariais.

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

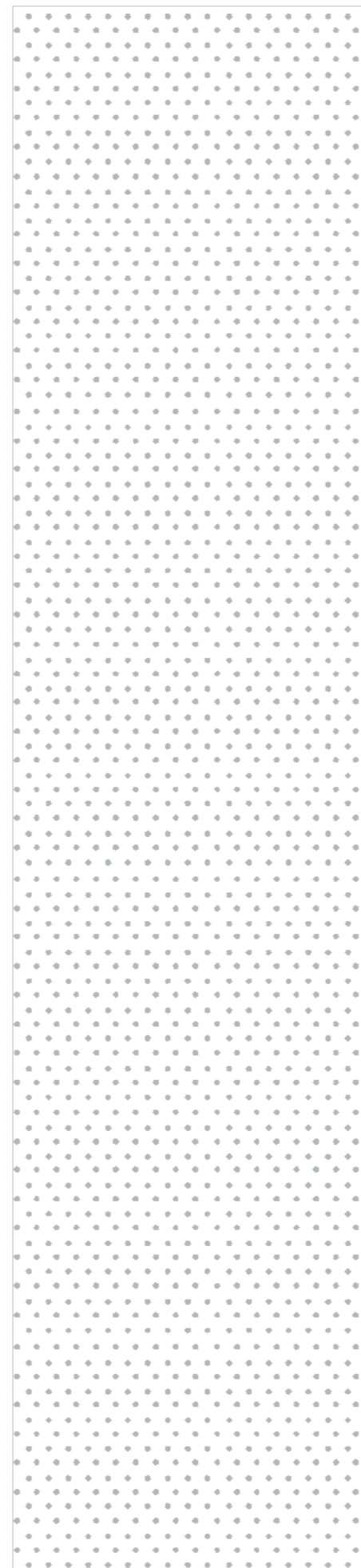


KAIP VEIKIA DEZINFORMACIJA?

Dezinformacija siekiama suklaidinti žmogų, todėl jos tikslas yra iškreipti informaciją apie įvairius socialinius, politinius, pačią tikrovę ir panašius reiškinius. Ji labiausiai sklaidžiama sunkesniu metu (pavyzdžiui, pandemija), per politinius įvykius (pavyzdžiui, artėjant rinkimams), rengiantis karui (pavyzdžiui, Rusijai aneksuojant Krymą) arba šiaip norint pasėti nepasitikėjimo sėklą viena ar kita socialine grupe. Esama įvairių būdų, per ką ir kaip veikia dezinformacija, čia paliesime tik dažniausius.

Faktų iškraipymas. Šiuo atveju pateikiama iš dalies teisinga informacija į ją įpinant dalį klaidinančios. Tokio pavyzdžio dezinformaciją matėme ne kartą Baltarusijos transliuojamose žiniuose apie migrantų srautų stabdymą, kai panaudojama dalis tikros informacijos, prie jos pridodant nuosavą naratyvą. Tokiu atveju paprastai paimamas realus įvykis, kurį pateikiama nuslepiančią dalį informacijos, dėl ko išsikreipia realaus įvykio eigos suvokimas.

Pasitikėjimas autoritetais. Čia galimas poveikis daromas per tikrus ir menamus autoritetus. Pirmojo autoriteto pavyzdys galėtų būti Vladimiras Putinas (turbūt niekas nesiginčys, kad didelei daliai Rusijos ir tam tikrai daliai Lietuvos piliečių šis diktatorius yra neabejotinas autoritetas), šiuo atveju anksčiau, specialiųjų tarnybų atliktas įdirbis leidžia autoritetui manipuluoti bet kokia informacija, nes Rusijos piliečiai, kurių valia jau palaužta, praradę bet kokią jausmą, kurį pasiūlys jų autoritetas. Menamus autoritetus matėme pandemijos metu, kai pateikiamas nežinia koks tipas, kuris pristatomas kaip rimtas supergydytojas, atskleidžiantis tiesą apie pandemiją. Ir čia visiškai nesvarbu, kad tas gydytojas tėra aktorius, apvilktas baltu chalatu, čia svarbiausia, kaip jis pristatomas ir todėl tampa tam tikru autoritetu. Daliai visuomenės, ypač tai, kuri dėl baimės ieško atsakymų apie pandemiją, toks jaukas puikiai sueina. Šioje poveikio grupėje taip pat veikia ir jau komedijiniu tapęs „Britų mokslininkai atrado...“. Jei nepasigilini, kas tie mokslininkai ir ar tikrai ką nors atrado, tikrai gali pasimauti ant melagienos. »



Google

<http://3min.lt> › straipsnis › vilniaus-sauliu-rinktine-pries...

Vilniaus šaulių rinktinė prieš šeimas, pensininkus, taikius ...
800 × 1074 · 2020-12-07 — Kvailų jaunuolių gestapas paleistas į gatvę. Ir čia ne fašizmas? Baimės prispusti žmogiškai džiūgauja ir išganingai laukia mRNA injekcijų, ...

<http://blogorama.lt> › straipsnis › vilniaus-sauliu-rinktine...

Vilniaus šaulių rinktinė prieš šeimas, pensininkus, taikius ...
800 × 1074 · 2020-12-07 — Kvailų jaunuolių gestapas paleistas į gatvę. Ir čia ne fašizmas? Baimės prispusti žmogiškai džiūgauja ir išganingai laukia mRNA injekcijų, ...

<https://www.thelostones.net> › karo-policijos-įstatymas

nusiteikimas išspausti oficialus karo policijos įstatymas
526 × 681 · prieš 3 dienas — baltymas artilerija Visiškai sausas Karo policijos įstatymas sulaukė garsių visuomenės veikėjų palaikymo, tačiau esminiai klausimai lieka ...

<https://www.delfi.lt> › ... › Бизнес

Бизнес в Литве скрывает случаи COVID-19 - Delfi
205 × 124 · 2020-12-12 — DELFI - Бывают случаи, когда представители литовского



Hiperbolizavimas. Poveikis per spalvų sutirštinimą paprastai veikia per žmonių emocijas. Šiuo atveju žaidžiama jautriomis temomis ir manipuluojama skaičiais. Visuomet bus jautri vaikų tema, pavyzdžiui, jei nuo šalutinio skiepo poveikio mirė keli vaikai, bet dezinformatorius pasakytų, kad nuo to nuolat miršta vaikai, galime gauti tikrą emocinio užtaiso bombą, nes retas kuris pasivargins tikrinti faktus. Toks hiperbolizavimas vyko ir vyksta visos pandemijos metu, taip pat reiškesi ir migrantų krizės suvaldyme, jį galėjome stebėti ir Sausio 13-osios reksnių pareiškimuose.

Išvadų klaidingumas. Kiekvienas, rašęs bent bakaluro darbą, puikiai žino, kad klaidingos išvados garantuoja prastą pažymį. Tam, kad galėtum daryti teisingas išvadas, reikia disponuoti visa informacija. Ne specialistai paprastai didžiosios dalies informacijos nežino, todėl gali pateikti neteisingas išvadas. Labai lengva, sąmoningai ar ne, pateikus selektyvius faktus, padaryti sau naudingas išvadas, kurios nepasigilinus atrodys labai įtikinamos. Pamenu, kai tik pasklido žinia apie 5G, kai kurie puolė matuoti radiacinį foną, atsirado net vaizdo įrašų, kuriuose rodyta, kaip tai matuojama. Gerai, kad atsirado specialistų, kurie paaiškino, kad bandyti išmatuoti 5G poveikį per natūralų radiacinį foną yra tas pats, kas atstumą matuoti litrais.

Kai skamba per gerai. Turbūt kiekvienas matėme reklamas, kuriose teigta, kad tas dėmių valikis valo 99 proc. visų nešvarumų, o anas vaistas gydo nuo visų ligų, įskaitant ir vėžį, o štai tas aparčiukas išvis viską daro, tik neskambia, o tas sukčius politikas iš tiesų mielas ir pūkuotas, nors prie širdies dėk. Panaudojęs kažką iš panašių dalykų, netrunki suvokti, kad nei velnio jie neveikia taip, kaip žadėta, o politikas ne tik ne mielas, bet dar ir su ragais bei kanopomis. Žodžiu, ką noriu pasakyti: dezinformacija sklinda per pačias neįtikinamiausias vietas ir būdus, tad, jei kas nors skamba per gerai, visuomet derėtų sunerinti. Žinoma, šiek tiek liūdna, kad visokie per gerai skambantys dalykėliai pritraukia tiek daug gerbėjų.

ĮRANKIAI DEZINFORMACIJAI ATPAŽINTI

Priešo kalba. Bet kokiai dezinformacijai atpažinti nepakanka vien savo kalbos mokėjimo, tam mažų mažiausiai reikalinga dar ir anglų kalba. Na, o jei jau kalbame apie geopolitinę ar hibridinio karo metu sklaidžiamą dezinformaciją, tampa be galo svarbu mokėti priešo kalbą. Taip valdysi informaciją ir galėsi atsirinkti, kas iš kur atkeliauja ir ko siekiama viena ar kita žinute.

Trust no 1. Kiekvienas, norintis nepakliūti į dezinformacijos pinkles, turi būti šiek tiek paranojiškas, t. y. nepasikliauti jokia informacija, kurios nepatikrino. Pamatei videoįrašą su kontraversiška informacija – tikrink, antraštė skamba bauginančiai – tikrink, mokslininkai atrado vaistus nuo vėžio... manau, žinai ką reikia daryti. Tikrinimo tikslas yra nusikasti iki pirmųjų šaltinių ir suvokti, kas tavo aptiktame variante yra tiesa, o kas melas. Kiekvienas, bandęs rašyti mokslinį tekstą, žino, kad pirminis šaltinis yra visų svarbiausias, nes antriniai, tretiniai ir kiti devinti vandenys nuo kieseliaus yra interpretacijos interpretuotų interpretavimų, žodžiu, nieko gero.

Fact-checking platformos. Jei tingisi kapstyti pačiam, tuomet galima pasinaudoti internete esančiomis faktų tikrinimo platformomis. Jų yra tikrai daug, tad elementarus paguglinimas padės atkapstyti ką jau kiti sutikrino.

Autorius ir šaltinis. Kartais net ir nepažiūrėjus vaizdo įrašo ar nepaskaičius teksto galima atpažinti, kad jame bus pateikta dezinformacija. Tam pakanka pažiūrėti, kas yra žinutės autorius arba platintojas. Tarkime, kiekvienas žinome, kad „sputnik“ tipo puslapiuose tiesos nelabai rasi, tad pamačius, kad žinia dalijasi jie, galima drąsiai aplenksti tokią žinutę, idant negrūstum į galvą visokių „blėnių“. Tokio pobūdžio šaltinius lengva identifikuoti pažiūrėjus, kokia informacija juose dalijamasi. Informacija čia paprastai būna tendencinga, viską „varanti“ per vieną kurpalį. Kartais, kad suklaidintų neatidų vartotoją, juose pateikiama ir rimta informacija, bet tik tam, kad užkabintų neatidžiuosius.

KĄ DARYTI, JEI PASIMOVIAU ANT DEZINFORMACIJOS

Visų pirma būk sąžiningas su savimi ir savo informaciniu burbulu. Suklysti gali kiekvienas, o atitaisyti tai, ką pridirbo, tik stipri ir sąmoninga asmenybė. Taigi mažų mažiausia, ką gali padaryti suvokęs, kad pasimovei ant dezinformacijos, ją pašalinti iš savo informacijos srauto. Jei tai koks socialinis tinklas, tuomet išimti ją nuo savo srauto sienos, jei tai žodinė informacija, nustoti ją transliuoti kitiems. Čia prieiname prie antrojo žingsnio. Jei pats apsigavai, greičiausiai paskleidei šią žinią kitiems, tuomet būtų svarbu pranešti savo informaciniam burbuliui, kad suklydai ir nesupratęs pasidalijai klaidinančia informacija. Tuomet būtų gerai pasidalyti ir tikra informacija, kad tie, kas buvo suklaidinti per tave, „atsiklystų“ atgal.

Kaip jau minėjau pradžioje: dabar vyksta karas. Karas dėl tavo dėmesio. Karas dėl tavo valios. Taigi naršydamas informacijos srautuose būk itin atidus, filtruok visą gaunamą informaciją, vertink ją kritiškai, patikrink, tikrink ir dar kartą pertikrink. Juk ne be reikalo senoliai sakė: atsarga gėdos nedaro. Stenkis, kad priešo dezinformacija nesuklaidintų tavęs ir kad netaptum jo sklaidžiamų melagienų ruporu, nes tapęs ruporu tapsi priešų pajėgų kariu. x

KARIŪNES Į CHORĄ SUBURIA MEILĖ MUZIKAI



TEKSTAS: Lina Vaitiekūnaitė
NUOTRAUKOS: Eimantas Genys

„Kai ateiname į repeticiją, jaučiamės kaip didelė, darni šeima. Mums visoms tada būna labai gera, todėl ir laukiame repeticijų ir renginių. Malonu, kai mus pastebi ne tik Karo akademijoje“, – įspūdziais dalijasi antro kurso kariūnė Gerda Kacienaitė, prisijungusi prie šiais mokslo metais įkurto Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos kariūnių choro.

8

Choras dar labai jaunas, bet jo vadovė leva Skorubskaitė jau įvertino jo narių merginų entuziazmą. Tai irgi priežastis nesustoti ir po truputį užkariauti savo koncertuose vis daugiau klausytojų ir žiūrovų simpatijų.

Kaip pasakoja leva, kad atsirastų kariūnių choras, reikėjo nueiti ilgą kelią. Idėja suburti merginas kilo Karo akademijos vyrų choro „Kariūnas“ vadovui dr. Linui Balandžiui. Bet kad ji būtų įgyvendinta, siekė visa komanda.

PRISIJUNGĖ DAUG TALENTINGŲ MERGINŲ

„Visus Lietuvos karo akademijos pirmakursius – vaikus ir merginas – kviečiame į choristų atranką. Yra tradicija, kad leitenanto laipsnio suteikimo ceremonijos prie prezidentūros metu dainuoja visi pirmo, antro ir trečio kurso kariūnai. Aš ir Linas kasmet juos rengiame šiai ceremonijai, todėl metų pradžioje patikriname visų studijuojančiųjų muzikinius įgūdžius. Šiose perklausese

pastebėjome, kad yra nemažai talentingų ir gerus muzikinius duomenis turinčių merginų. Tiek aš, tiek Linas buvome maloniai nustebinti sužinoję, kad Akademijoje studijuoja merginų, anksčiau dainavusių tokiuose prestižiniuose kolektyvuose kaip Lietuvos chorinio dainavimo mokykla „Liepaitės“ ir Lietuvos vaikų ir jaunimo centro jaunimo choras „Kivi“. Šie kolektyvai yra tarptautinių konkursų prizinininkai ir nugalėtojai.“

Kariūnių choro vadovė prisimena, kaip per dainininkų atranką viena mergina pasisiūlė ne tik padainuoti, bet ir pagroti: „Pamatėme, kad yra daug talentingų kariūnių, kurios pačios rodo iniciatyvą, todėl nusprendėme, kad jas reikia surinkti – suburti į chorą, merginų chorą.“

MERGINŲ CHORO NĖRA BUVĖ

leva sako, kad dabar chorui priklauso 21 kariūnė. Tai Karo akademijai ne taip ir mažai. Bet tokiam kolektyvui suburti reikėjo daug pastangų, nes viskas buvo nauja, juk merginų choro čia nėra buvę. »

leva patvirtina, kad balsą lavinti ir lengviau, ir paprasčiau, kai vaikinai dirba su vaikiniais, o mergina – su merginomis, ypač su tais choristais ir choristėmis, kurie neturi patirties ir dar nesimokė dainuoti. Todėl čia ji su Linu susikeitė, galima sakyti, pareigomis – dabar Linas yra merginų chormeisteris, o leva – vadovė ir, atvirkščiai – leva yra vyrų choro chormeisterė, o Linas – vadovas.

Dirbdami tiek su vaikiniais, tiek su merginomis, leva ir Linas įsitikino, kad neverta abu chorus jungti į vieną mišrų chorą.

„Lietuvos karo akademijos choras „Kariūnas“ gyvuoja jau 27 metus. Jis turi senas tradicijas, todėl norime jas išlaikyti ir nieko, kas sulaukė sėkmės, nekeisti, – aiškina I. Skorubskaitė. – Minėdami Laisvės gynėjų dieną, kariūnės ir kariūnai, taip pat Vilniaus privačios gimnazijos moksleiviai susijungė į darnų chorą ir skyrė ypatingą muzikinę dovaną savo šaliai – kartu ant Gedimino kalno atliko visiems puikiai žinomą Kipro Mašanausko kūrinį „Lietuva“. Tai, aišku, buvo įsimintinos akimirkos. Taigi chorai gali susijungti ir puikiai dainuoti tam tikromis progomis, bet nebūtina kurti mišraus choro.“

KARIŲ CHORAI – VIENINTELIAI LIETUVOJE

Lietuvoje mišrių chorų yra pakankamai, vaikinų ir merginų – vadinamųjų lygių balsų – mažai. „O kad vienoje aukštojoje mokykloje būtų ir vaikinų, ir merginų choras – unikalu“, – pažymi kariūnių choro vadovė.

Lietuvos karo akademijos chorai išsiskiria tuo, kad abiejų nariai – kariai ir jie tokie – tiek vaikinų, tiek merginų – vieninteliai Lietuvoje. „Kariūnas“ tradicijas tęsia, dalyvaudamas visuomeninėje veikloje – valstybinėse ir visuomeninėse šventėse ir kituose renginiuose.

Tam tikromis progomis, kai organizuojamas specialus renginys, chorai gali susiburti. Prieš Kalėdas Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos Karininkų ramovėje vykusiame koncertui „Žiemos šviesos“ chorai buvo parengę atskiras programas, o koncerto pabaigoje dainavo kartu.

Susitinka ne tik scenoje. Vieni parepetuoja, paskui į repeticiją ateina kiti, nes I. Skorubskaitė ir L. Balandis moko dainuoti ir rengia pasirodymams tiek kariūnes, tiek kariūnus. „Natūralu, kad bendra veikla juos suburia“, – sako leva.



1



2



3

1. Choro repeticijos - kasdienis darbas.
2. LKA kariūnių choro vadovė Ieva Skorubskaitė mato merginų entuziazmą.
3. LKA kariūnių, kariūnų ir Vilniaus privačios mokyklos auklėtinių muzikinė dovana Lietuvai nuo Gedimino kalno.

CHORO VYRESNIOJI IMASI INICIATYVOS

Bendri interesai padaro panašias ir kariūnų tradicijas. Merginų choras perėmė vaikinų choro tradiciją – kariūniui, kuris vieniems metams skiriamas choro vyresniuoju (ir choro vadovo padėjėju), įteikiama taurė, ant kurios išgraviruotas jo vardas ir metai, kuriais jis buvo paskirtas į šias pareigas.

„Nusprendėme šią tradiciją įdiegti ir merginų chore – įteikti taurę choro vyresniajai, kuri padeda tiek mums, vadovams, tiek choristams. Vyresniojo (nuo šiol ir vyresniosios) taurės perleidimo ceremonija – smagi choro šventė, kurią dažniausiai visi kartu organizuojame koncertų sezono pradžios ar pabaigos progą“, – pasakoja leva.

Šiais metais choro vyresniaja tapo kariūnė Gerda Kacienaitė. Jai buvo įteikta taurė, nes vadovai matė, kad mergina pati ėmėsi iniciatyvos, jiems daug padėjo.

„Esu tarpininkė tarp levos ir choro merginų, – linksmai prisistato Gerda. – Dažnai susirašinėju su leva, klausiu, kada vyks repeticijos, kokios aprangos reikės

ir pan. Laukiu kiekvienos repeticijos ir kiekvieno koncerto, nes myliu muziką. Taip pat labai patinka mūsų choro vadovė, nes nuoširdžiai stengiasi ir dirba su mumis, nors kartais ir gana sunku būna. Bet vis tiek parengiame gerų dainų ir puikiai suskambame. Tai jau vadovės įdirbis.“

TIKI, KAD PRISIJUNGS DAUGIAU KARIŪNIŲ

I. Skorubskaitė, prisimindama pirmąjį choro pusmetį, sako, kad pastaraisiais metais, nors ir pandeminiams, vyko daug renginių, kuriuose abu chorai dalyvavo: „Vos spėjame atsikvėpti, nes tiems renginiams reikia tinkamai pasiruošti. Viename pasirodome ir iš karto ruošiamės kitam...“

Kariūnių choro vadovė I. Skorubskaitė ir chormeisteris L. Balandis tiki, kad iniciatyva neišblės ir ją rodyt visos merginos. Tuomet choras tikrai atras savo kelią ir kurs savitas, ilgai gyvuojančias tradicijas.

Choro vadovei ir chormeisteriui pritaria ir kariūnė Gerda: „Tikiu, kad choras gyvuos ir prie jo prisijungs dar daugiau kariūnių. Taip sukursime gražią bendruomenę – tokią matau mūsų choro ateitį!“ x

MATAS ŠALČIUS AR VLADAS PUTVINSKIS?

TEKSTAS: Stasys Ignatavičius,
LŠS V. Putvinskio-Pūtvio
klubo prezidentas

Praėjo jau 102 metai, bet iki šiol nėra vienos nuomonės, kas gi tas tikrasis Lietuvos šaulių sąjungos įkūrėjas? Kas gi yra pagrindinis Lietuvos šaulys?

Vieni šiuos nuopelnus skiria M. Šalčiui, kuris 1919 metų birželio mėnesį mėgino suburti Kauno inteligentus į „Plieno batalioną“. Kiti Lietuvos šaulių sąjungos įkūrėju laiko V. Putvinskį, kuris mėgino šauliškumui „užkrėsti“ visą Lietuvos visuomenę. Pakelkime istorinius dokumentus ir persikelkime į 1919 metų birželio mėnesio įvykių raidą.

Birželio 20–21 dienomis iš Lietuvos besitraukiantys vokiečiai Šiauliuose nukovė ir sužeidė keliolika Lietuvos kareivių. Tokios ir panašios žinios iš visos Lietuvos suplaukdavo į KAM Žvalgybos skyriaus spaudos biurą, kurio viršininku buvo M. Šalčius. Tai labai paveikė biuro darbuotojus. M. Šalčius sukviėt būrelį biuro bendradarbių ir svarstė, kad „reikia ginkluotos pačių žmonių organizacijos, jog sutramdyt visokius tamsius gaivalus“. Antras, gausnesnis susirinkimas įvyko birželio 22 ir 23 dienomis Kaune, Finansų ministerijos patalpose, kur ir buvo Spaudos biuro būstinė. Tų organizacinių susirinkimų iniciatoriai buvo M. Šalčius, Antanas Vienuolis-Žukauskas, Faustas Kirša, Balys Sruoga, Adolfas Klimas ir kiti. Šiuo reikalu daugiausia užsidedęs ir juo rūpinosi M. Šalčius. Nors, anot rašytojo A. Vienuolio-Žukausko, pirmoji ginkluoto būrio organizavimo mintis kilusi kažin kieno kito galvoje. Rašytojas rašė: „...vienam iš mūsų [Spaudos biuro bendradarbių] atėjo mintis, kad gera būtų, jei valdžia visus valdininkus aprūpintų ginklais... M. Šalčius pridėjo, kad reikėtų, jog toji pati valdžia, išdavusi ginklus, išmokytų mus, kaip juos naudoti...“

Šiame posėdyje buvo nutarta birželio 27 dieną sušaukti dar gausesnį susirinkimą. M. Šalčius savo redaguojamame dienraštyje „Saulėtekis“ [Nr. 5, 1919 m. birželio 27 d.] išspausdino kito turinio skelbimą: „Valdžios įstaigų tarnautojų tarpe yra plačiai pasklidusi mintis, kad tarnautojams būtina reikia mokytis karinio muštro. Tuo tikslu Kauno įstaigų tarnautojai mano sudaryti tam tikrą savanorių „Plieno batalioną“ [apie šaulių sąjungos kūrimą čia neužsimenama – aut. pastaba], kuris būtų karinių instruktorių nuolatos mankštinamas. Batalionas veiktų t i k t a i K a u n e [ne visoje Lietuvoje – aut. pastaba]. Penktadienį, birželio 27 d., banko namuose bus įstaigų tarnautojų pasitarimas tuo klausimu.“

Iš pateiktos istorinės medžiagos matome, kad pradžioje net nebuvo kalbama apie L i e t u v o s šaulių sąjungos steigimą. Buvo manoma steigti „Plieno batalioną“, kuris veiktų tik Kaune. Taip pat nėra įrodymų, kad būtent M. Šalčius išskėlė mintį dėl ginkluoto būrio organizavimo. Tai savo prisiminimuose rašė A. Vienuolis-Žukauskas.

Tuometis Sporto sąjungos pirmininkas dr. Pranas Sližys pasiūlė naujai susibūrusią organizaciją jungtis prie Sporto sąjungos šaudymo sekcijos kaip šaulių skyrius. Liepos 1 dieną dienraštyje „Lietuva“ buvo rašoma: „Prie Lietuvos sporto sąjungos susidarė Šaulių skyrius, kuris trečiadienį [VII.2] susirinks Vytauto kalne lygiai 5 val. vakaro galutinai aptarti savo reikalo ir padaryti praktikos žingsnių.“ Apie tai, kas yra susiję su šaulių vardu, tiek A. Klimo, tiek A. Vienuolio-Žukausko prisiminimuose rašoma, kad tokį vardą pasiūlęs M. Šalčius ir jis buvo priimtas birželio 27 dienos susirinkime.

Į Šaulių sąjungos steigimo organizacinį branduolį įjėjęs V. Putvinskis (tuo metu dirbęs Tiekimo ir maitinimo ministerijoje) apie šaulių sąjungos kūrimą rašė: „Į Mato Šalčiaus ir Spaudos biuro vyrų šaukiamą susirinkimą atėjau savo tikslų vedinas. Tikėjau, įpiršti mintį kurti visos Lietuvos mastu organizaciją su platesniais uždaviniais. Bet man nesisekė. Mat, gaisro metu tolimesnės ateities idėjomis nesidomima. Žavėjau M. Šalčiaus patriotizmu ir jo įkarščiu, bet tuo metu jį įtikinti nepavyko. Į partizaniško, laikino pobūdžio šaulių skyriaus rėmus mano sumanymas netilpo. Vulgariai sakant, mano koja, netilpo į M. Šalčiaus pasiūtą batą. Teko siūdintis naują batą, atseit įsteigti savarankišką Kauno šaulių vienetą. Bet neteisinga būtų nuneigti M. Šalčiaus iniciatyvą ir jo įsteigto šaulių [Kauno – aut. pastaba] skyriaus naudą.“ Iš šių žodžių reikia suprasti, kad M. Šalčius apsiribojo tik Kauno šaulių būrio steigimu.

V. Putvinskis galvojo daug plačiau. Ir vienas, ir kitas turėjo savo šalininkų. Situacija buvo tokia, kad vienu metu buvo lyg ir dvi šaulių organizacijos – Kauno šaulių būrys, įsteigtas M. Šalčiaus, ir Lietuvos šaulių sąjungos steigimo organizacinis branduolys, kurio pamatus [ideologiją] „pastatė“ ir įgyvendino V. Putvinskis. Šiame „ginče“ nugalėjo V. Putvinskis ir Lietuvos šaulių sąjunga.

Manau, kad M. Šalčiui reikėtų atiduoti nuopelnus įsteigiant Kauno šaulių būrį, o Lietuvos šaulių sąjungos įkūrimo laurus reikia pripažinti V. Putvinskiui, pagal kurio ideologiją šaulių organizacija gyvuoja iki šių dienų. x

TEKSTAS: Stasys Ignatavičius,
LŠS V. Putvinskio-Pūtvio
klubo prezidentas



LŠS V. PUTVINSKIO-PŪTVIO KLUBO TARYBOS IR SKYRIŲ PIRMININKŲ POSĖDYJE



Vasario 5 dieną Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos salėje įvyko išplėstinis LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo tarybos, skyrių pirmininkų ir klubo Istorinės atminties įamžinimo komisijos narių inauguracija. Klubo garbės nario pažymėjimas ir ženklelis buvo įteiktas buvusiam Lietuvos kariuomenės vadui ats. gen. ltn. Jonui Vytautui Žukui. Klubo prezidentas Stasys Ignatavičius, įteikęs klubo nario regalijas, kreipėsi į buvusį kariuomenės vadą: „Sveiki sugrįžę į šaulių sąjungos šeimą“ ir posėdžio dalyviams papasakojo, kad ats. gen. ltn. J. V. Žukas aktyviai dalyvavo šaulių sąjungos atkūrimo veikloje 1989 metais. Būdamas Vytauto Didžiojo karo muziejaus darbuotoju, rizikuodamas būti atleistas iš darbo, leido LŠS atkūrimo iniciatyvinės grupės nariams jo kabinete pravesti slaptus posėdžius, organizavo šaulius naktiniams budėjimams prie muziejaus sodelyje esančios Amžinosios ugnies, kurią kažkieno pikta ranka naktimis užgesindavo, 1990 metų rugsėjo 20–23 dienomis Kaune organizavo pirmuosius šaulių būrių vadų kursus ir pats juos vedė, skaitė paskaitas apie šaulių sąjungą, o vėliau, jau tarnaudamas Lietuvos kariuomenėje ir tapęs jos vadu, siekė, kad šaulių organizacija taptų aktyvia grandimi tarp Lietuvos kariuomenės bei visuomenės, aktyviai įsijungtų į Lietuvos gynybinį procesą. Klubo nario pažymėjimai ir ženkleliai buvo įteikti plk. ltn. Valerijui Šereliui, ats. kpt. Mindaugui Lekavičiui ir Parlamento

gynėjui Vytautui Bertašui. Pažymėjimus įteikė pirmojo Lietuvos karinio junginio vadas ir motorizuotos pėstininkų brigados „Geležinis Vilkas“ įkūrėjas bei ilgametis vadas dim. brg. gen. Česlovas Jezerkas, ženklelius prisegė LŠS įkūrėjas, ideologo ir pirmojo viršininko Vlodo Putvinskio provaikaitis Stasys Pūtvis. Posėdžio metu buvo patvirtintas naujas klubo padalinys – Rokiškio skyrius. Skyriaus steigimo protokolą ir narių anketas pristatė naujojo skyriaus pirmininkas dim. kpt. Algis Veikšys. Taip pat posėdyje buvo svarstomas klubo 2022 metų veiklos planas, kuris dėl pandemijos ribojimų kiek pakito, nes nebuvo galima organizuoti minėjimo, skirto vieno iš šaulių sąjungos įkūrėjų adv. Rapolo Skipičio 135-osioms gimimo metinėms paminėti, kalbėta dėl naujų klubo narių priėmimo, bendradarbiavimo su Lietuvos laisvės armijos karių ir rėmėjų sąjunga, klubo narių šauliškos uniformos, spręsti einamieji klausimai. Posėdyje dalyvavęs Lietuvos Respublikos Seimo narys prof. Valdas Rakutis savo pasisakyme akcentavo, kad reikia išvystyti platesnę veiklą jaunimo pilietiniam-patriotiniam auklėjimui. LŠS vado pavaduotojas, klubo tarybos narys ats. mjr. Židrunas Šadauskis susirinkusiuosius supažindino su Sąjungos veiklos planu ir pagrindiniais šių dienų uždaviniais. Po posėdžio jo dalyviai buvo pakviesti į Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės štabą pabendrauti prie puodelio kavos ar arbatos, užkrimsti klubo sekretorės Aldonos Žygelienės paruoštų užkandžių. x

GERAS KAIMYNAS GERIAU UŽ BROLĮ, ARBA PAKALBĖKIME APIE LIETUVOS KAIMYNUS



10

TEKSTAS IR NUOTRAUKA: Valdas Kilpys

1. Europos Sąjungoje gera kaimynystė itin vertinama.

STATISTIKOS MĖGĖJAMS

Kiekvienam puikiai žinoma, kad Lietuvos sienos ribojasi su Lenkija, Rusija, Baltarusija, Latvija. Tačiau prieš pradėdant kalbėti apie mūsų valstybės santykių su kiekviena iš jų verta užmesti akį į konkrečių sienų ilgį. Taigi Lietuvos valstybės sienos ilgis su kaimyninėmis valstybėmis:

- **Latvija:**
sausuma – 588,1 km,
jūra – 22,22 km;
- **Baltarusija** – 678,82 km;
- **Lenkija** – 104,3 km;
- **Rusijos Federacija:**
sausuma – 274,89 km
(iš jų Kuršių mariomis – 18,5 km),
jūra – 22,22 km.

Su kaimyninėmis valstybėmis ribojasi 9 iš 10 Lietuvos Respublikos apskričių. Sieną kerta 54 upės ir upeliai, 306 plentai, keliai ir vieškeliai (59 pravažiuojami ir 247 nepravažiuojami), 15 geležinkelių, 83 tiltai (duomenys iš VSAT).

Taigi pagal sienos ilgį pirmąją Baltarusija. Atsižvelgiant į pastarųjų mėnesių šios šalies režimo organizuotą nelegalių migrantų vežimą prie sienos, lyg ir džiaugtis nėra kuo. Kol kaimynas nenusipėjamas, spėriai statoma siena su Baltarusija mums yra kuo geriausia naujiena.

LATVIAI, LENKAI IR VOKIEČIAI

Sakoma, kad geras kaimynas ir už giminę artimesnis. Tačiau paradoksas yra tas, kad kaimyninių šalių santykiai visuomet yra šiek tiek įtempti, ne visada atitinkantys realybę. Jie primena kiek susipriešinusios šeimos situaciją, kai vienas narys į kitą žiūri kiek kreivokai, bet žinodami, kad yra pasmerkti būti drauge, vengia tiesioginės konfrontacijos.

Pabandykime tai pagrįsti konkrečiais pavyzdžiais, kurių, beje, apstu net etnografinėje medžiagoje [dainose, pasakojimuose, buitiniame bendravime]. Latvija populiarioje sąmonėje dažnai vadinama „baliukais“ dėl bendros baltiškos prigimties. Lietuviai linkę į latvius žiūrėti lyg į savo mažesnius brolius, atsainiai. Kita vertus, „baltiška vienybė“ dažnai realaus, empirinio pagrindo nelabai ir turi [nesutarimai dėl Astravo elektrinės energijos pirkimo, sienos klausimai, požiūris į Rusiją ir t. t.).

Lenkija dabartinėje sąmonėje vis labiau traktuojama kaip bendros istorijos šalis, kurios gyventojai į mus žiūri panašiai

kaip mes į latvius. Periodiškai išskyla kokių nors nesupratimų [ne lietuviškosios abėcėlės raidžių rašyba, Vilniaus krašto reikalai ir t. t.], tačiau iš principo kiekvienas supranta, kad gyventi reikia drauge ir didžiojo Rytų kaimyno akivaizdoje būtina vieniems kitus remti.

Nors Lietuva su Vokietija bendros sienos neturi, pas mus gajus šios valstybės įtakos suvokimas. Nuo Kryžiaus žygių iki Antrojo pasaulinio karo vokiečiai traktuojami kaip tvarkinga, nuožmi, bet savotiškai pagarbos verta tauta su imperiniais užmojais. Tiesa, šiuo metu jie kiek pritilę, bet tik laiko klausimas, kada ką nors tokio iškrės. Žodžiu, iš jų gali tikėtis visko. Tiek gero, tiek nelabai.

ATSKIRAS BALTARUSIJOS KLAUSIMAS

Dar prieš prasidedant „jovalui“ su šiuo kaimynu, nemažai lietuvių vykdavo į Baltarusijos „lietuviškuosius pakraščius“ apžiūrėti mūsų pilių. Pamenate „Nacionalinę ekspediciją“ per nacionalinį transliuotoją? Žymus istorikas it žirnius bėrė žinias apie ten buvusius LDK miestus, kunigaikščius ir jų dvarus bei piliis.

Norom nenorom imi galvoti, kad ši šiuo metu agresyvaus diktatoriaus valdoma valstybė iš tiesų yra tarsi mūsų pačių „vaikas“. Neklusnus, piktas, bet savas. Su galimybe kada nors tapti doru ir geru kaimynu.

Lietuviškąją savastį išpreparavęs religijotyrininkas Gintaras Beresnevičius be didelių iliuzijų teigia, kad mums patiems yra būdingas imperinis mąstymas. LDK laikai vis dar tvirtai tūno mūsų sąmonėje ir pasąmonėje. Neretai Lietuva tarptautinėje erdvėje elgiasi taip, it ta lietuviškoji imperija vis dar būtų gyvuojanti. Vien bandymas „perauklėti“ Kiniją ko vertas...

Jei ranką ant širdies padėjęs kas paklaustų, kokia ta didžioji Lietuva turėtų būti, manau, niekas neabejotų, kad „nuo jūros iki jūros“. Ne mažiau. Tai nujausdami mūsų kaimynai įtariai spėlioja, ką tie „lietuviai barzdokiai dūmoja“ ir patys savęs baugiai klausinėja, ar kartais nepasigirdo galandamų kirvių ir kalavijų džeržgesys.

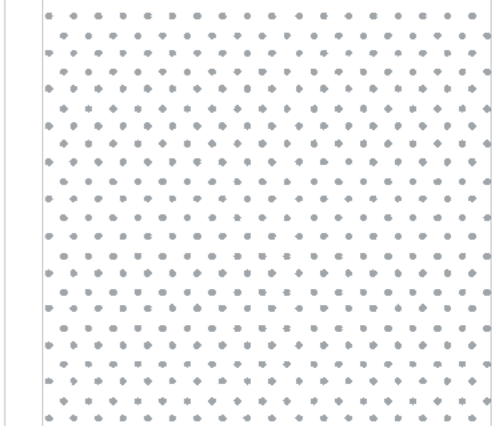
Dausuvos neturėsime, teks gyventi čia. Prieš kelerius metus Jungtinėse Amerikos Valstijose įsikūrusi „Nielsen“ kompanija atliko reprezentatyvų tyrimą, kurio tikslas buvo išsiaiškinti, kokios yra gero kaimyno pagrindinės savybės. Apklausa parodė, kad egzistuoja trys pagrindinės gero kaimyno savybės: a) ramus ir pagarbus, b) rūpinasi kitų saugumu,

+

Egzistuoja trys pagrindinės gero kaimyno savybės:

- a) ramus ir pagarbus,
- b) rūpinasi kitų saugumu,
- c) padeda tuomet, kai nėra prašomas.

Ar Lietuva turi tokių kaimynų?



c) padeda tuomet, kai nėra prašomas. Ar Lietuva turi tokių kaimynų? Ko gero, ne.

Tad ne veltui Lietuvos ekranus ne per seniausiai išvydo filmas apie Kazį Pakštą. Šis mokslininkas, svajotojas, vizionierius dar anuomet suprato, kad Lietuva, suprask, „įkurta“ prastoje vietoje, nes esame apsupti nedraugiškų imperijų.

Rusai nuolat nori mums aiškinti, kaip reikia gyventi, lenkai tik šypsosi, o iš tiesų džiaugtųsi mūsų nutautinimu, na, o apie vokiečius ką ir kalbėti – jiems vos vos sekasi tramdyti savo imperines užmačias. Tokios juokais pasakytos mintys kirba ne vieno lietuvių galvoje, tad K. Pakšto vizija apie Lietuvą Madagaskare širdies gilumoje yra artima daugeliui.

Bet tiesa ta, kad kitos Lietuvos nebus ir Dausuvą turime kurti čia, prie Baltijos krantų. x



TECHNINIAI DUOMENYS
Šarvuotas transporteris BTR-60PB

PAGAMINTA: SSRS
ŠARVUOČIO TIPAS: Plaukiojantysis, ratinis
ĮGULA: 3 kariai
PERVEŽIMO GALIMYBĖ: 8 kariai
MASĖ: 10 300 kg
RATŲ FORMULĖ: 8 x 8
VARIKLIS: 2 x GAZ-49B
CILINDRŲ SKAIČIUS: 12
GALIA: 140 AG
DEGALAI: Benzinas
DEGALŲ SAŃAUDOS: 70-100 l/100 km
RIDA PILNU BAKU: 500 km
MAKSIMALUS GREITIS: 80 km/h
PLAUKIMO GREITIS: 9-10 km/h
GINKLUOTĖ: 14,5 mm KPVT, sunkusis kulkosvaidis 7,62 mm PKT, kulkosvaidis



ATKURIAMOS LIETUVOS KARIUOMENĖS ISTORIJA IR PIRMOJI TECHNICA

1990 metų kovo 11 dieną Aukščiausiajai Tarybai-Atkuriamajam Seimui pasirašius Aktą dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo, Lietuva pradeda sunkų išsilaisvinimo iš sovietinės okupacijos kelią. Tais pačiais metais Lietuvos Respublikos Vyriausybės balandžio 25 dienos nutarimu steigiamas Krašto apsaugos departamentas, kuriami pirmieji lietuviški kariniai vienetai, maskuojami sporto būreliais, nes šalyje vis dar buvo dislokuota sovietinė kariuomenė. Šiuose „sporto būreliuose“ rinkosi lietuviai, buvę sovietinės armijos kariai, karininkai ir šiaip jaunuoliai, norintys prisidėti prie Lietuvos ginkluotųjų pajėgų kūrimo. Tai buvo tikri Lietuvos patriotai: narystė kėlė pavojų ne tik „būrelio“ nariams, bet ir jų šeimoms, nes kaip sovietinės institucijos susidorodavo su jiems nepriimtinais žmonėmis, mes puikiai žinome iš istorijos.

Tų pačių metų rugpjūčio 20 dieną Krašto apsaugos departamento potvarkiu kuriama Krašto apsaugos departamento Apsaugos tarnyba. Tai buvo pirmasis oficialus sukarintas padalinys, saugantis ypač svarbius Lietuvos Respublikos objektus ir vadovybę. 1990 metų lapkričio 23 dieną šios tarnybos kariai, vilkėdami juodas uniformas, dalyvavo pirmojoje priešaiškos ceremonijoje, kuri vyko Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

Po 1991 metų rugpjūčio mėn. pučo Maskvoje situacija sparčiai keitėsi, nes byrėjo Sovietų Socialistinių Respublikų

Sąjunga (SSRS). Reikėjo perimti visos Lietuvos teritorijos kontrolę, garantuoti, kad besitraukianti sovietinė kariuomenė neišvežtų valstybės turto ir jo nenaikintų. Siekiant užtikrinti tvarką, rajonų komendantūrose buvo įkurti komendantiniai biurai, sudaryti iš Savanoriškos krašto apsaugos tarnybos (SKAT) darbuotojų ir šaukiamojo amžiaus jaunuolių. Perėmus rajonų komendantūras, buvo perimti visi šaukiamojo amžiaus jaunuolių sąrašai, todėl tų pačių metų rudenį į atkurtos Lietuvos kariuomenę buvo pašaukti pirmieji privalomosios pradinės karo tarnybos kariai. Šie vaikinai užtikrino Lietuvos Respublikos sienas, kalėjimų, karinių miestelių ir kitų svarbių objektų apsaugą.

Perimant Lietuvos teritorijos kontrolę iš įvairių sovietinių technikos, sporto mokyklų ir SDAALR (Savanoriška draugija armijai, aviacijai, laivynui remti, rus. ДОСААФ Добровольное общество содействия армии, авиации и флоту), veikiančių Lietuvos teritorijoje, buvo perimamos arba perkamos sovietinės transporto priemonės. Dauguma jų buvo civilinės: moskvičiai, žiguliukai, volgos, nivos, lažai, pazai, ZIL 130, GAZ 152 ir pan., o sovietinius karinius sunkvežimius ZIL 157 ZIL 131, GAZ 66, KAMAZ 4310 teko pirkti. Visa įsigyta technika buvo paskirstoma po visus formuojamus dalinius, kad būtų lengviau užtikrinti administracinę, logistinę, teritorijų apsaugą ir kitą veiklą. Stiprinant karinės technikos galią, 1992 metų gegužės mėnesį iš Kauno tankų remonto gamyklos nupirkti pirmieji dešimt sovietinių šarvuotųjų – BTR-60, BTR-60PB ir BRDM-2.

KARINĖS TECHNIKOS SAUGOTOJA – KARO TECHNIKOS EKSPOZICIJA VI FORTE

Bėgant metams, senstant technikai ir įrangai, o kariuomenei įsigyjant naujesnės, iškilo klausimas, kaip elgtis su pora dešimtmečių tarnavusiais ir Lietuvos kariuomenės atkūrimo istoriją menančiais karinės technikos objektais. Supratęs, kad tokį paveldą išsaugoti būtina, buvo nuspręsta įkurti Vytauto Didžiojo karo muziejaus Karo technikos skyrių (VDKM Karo technikos skyrių). Teritorijos ieškota Kaune ir Vilniuje, nes tuometė Kauno valdžia neparodė jokie susidomėjimo, tad VDKM Karo technikos skyrių buvo nuspręsta įkurti Vilniuje, Olandų g. 21A, kur iki Krašto apsaugos savanorių pajėgų reformos buvo dislokuota Krašto apsaugos savanorių pajėgų Didžiosios kovos apygardos 8-oji rinktinė. Ši teritorija karinėms struktūroms priklausė nuo XVIII amžiaus pab., Carinės imperijos kariuomenės naudota kaip parako ir ginklų saugykla, tarpukariu priklausė Lenkų sandėlių tarnybai, o 1939 metais atgavus Vilnių, Lietuvos kariuomenė įkūrė šarvuotųjų ir automobilių rinktinę. Sovietmečiu teritorija naudojosi sovietinė armija.

2008 metų rugpjūčio mėn. į teritoriją buvo vežama pirmoji karinė technika, tapusi VDKM Karo technikos skyriaus muziejinėmis vertybėmis, – „Hotchkiss M201“, „Wilys Jeep“, „MB Unimog S404“, „ZAZ 968“ ir kt. Netrukus, lapkričio 4 dieną, VDKM Karo technikos skyrius oficialiai atvėrė vartus lankytojams. »

VYTAUTO DIDŽIOJO KARO MUZIEJAUS KARO TECHNIKOS EKSPOZICIJA KAUNE

TEKSTAS: Gvidijus Nagulevičius, Vytauto Didžiojo karo muziejaus Edukacijos skyriaus muziejininkas

NUOTRAUKOS: Vytauto Didžiojo karo muziejaus

1. Divizijos generolo Stasio Raštikio puskarininkių mokyklos Skyrininkų technikų-vairuotojų kurso kursantų pratybos „Kėlimasis per vandens kliūtį šarvuočiais“. Gaižiūnų k. 1997 m. Pirmasis šarvuotis BRDM-2, antrasis ir trečiasis – BTR-60PB.

Kasmet Kauno miestas gražėja, keičiasi, atnaujinami ar įveiklinami kultūros paveldo objektai, kuriuose šiuo metu verda gyvenimas ir pristatoma šalies istorija. Viena iš tokių vietų – VI fortas, jame nuo 2020 metų liepos 1 dienos veikia Vytauto Didžiojo karo muziejaus skyrius – Karo technikos ekspozicija.

Čia galima susipažinti su atkurtos Lietuvos kariuomenės istorija ir jos naudota karine technika. Tad neseniai duris pravėrusią ekspoziciją ir jos sąsajas su Lietuvos karybos bei kariuomenės istorija pristatysime net keliuose žurnalo „Trimitas“ numeriuose.

1

TECHNINIAI DUOMENYS
Žvalgybinis transporteris BRDM-2



PAGAMINTA: SSRS
ŠARVUOČIO TIPAS: Plaukiojantysis, ratinis
ĮGULA: 4 kariai
MASĖ: 7 700 kg
RATŲ FORMULĖ: 4 x 4 + 4
VARIKLIS: GAZ-41
CILINDRŲ SKAIČIUS: 8
GALIA: 140 AG
DEGALAI: Benzinas
DEGALŲ SAŪNAUDOS: 38,7 l/100 km
RIDA PILNU BAKU: 750 km
MAKSIMALUS GREITIS: 95 km/h
PLAUKIMO GREITIS: 9–10 km/h
GINKLUOTĖ: 14,5 mm KPVT, sunkusis kulkosvaidis 7,62 mm PKT, kulkosvaidis

Bėgant laikui įvyko dar viena Krašto apsaugos ministerijos reforma. VDKM Karo technikos skyriaus užimama teritorija perduodama Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai. Vėl prasidėjo terit orijos paieška, kur būtų galima perkelti istorinę karo techniką.

Šį kartą Kauno miesto valdžia pasiūlė Kauno tvirtovės VI fortą, todėl 2017 metų spalio 24 dieną Krašto apsaugos ministerija ir Kauno miesto savivaldybė pasirašė susitarimą dėl VDKM skyriaus įkūrimo Kauno tvirtovės VI forte. Šiuo susitarimu numatyta, kad iki šiol Vilniuje veikęs VDKM Karo technikos skyrius keliais į Kauno tvirtovės VI fortą.

Kauno tvirtovę XIX amžiaus pab. pradėjo statyti Rusijos imperatorius Aleksandras II. XX amžiaus pr. Kauno tvirtovė buvo viena iš keturių stipriausių (pirmos klasės) karinių tvirtovių Rusijos imperijoje, VI fortas – vienas geriausiai išlikusių pirmojo gynybinio žiedo įtvirtinimų. Tarpukariu čia buvo įrengta Lietuvos kariuomenės kariškių daboklė-kalėjimas. Antrojo pasaulinio karo metu VI fortas tapo sovietinių karo belaisvių, o vėliau ir vokiečių karo belaisvių stovykla. Nuo 1948 metų fortas buvo naudojamas sovietų armijos kaip nenaudojamų šaudmenų sandėlis.

Po 1986 metų fortas buvo nebepriziūrimas, todėl 2018 metų pavasarį reikėjo paruošti aikštes technikai. Pervėžus techniką, Kauno miesto savivaldybė ir Karo muziejus

pradėjo forto teritorijos tvarkymą, kai kurių pastatų renovacijos darbus, rengė ekspozicines aikštes ir pan. Atlikus visus darbus, Karo muziejaus Karo technikos ekspozicija Kaune (buvęs VDKM karo technikos skyrius Vilniuje) atvėrė duris lankytojams 2020 metų liepos 1 dieną Kauno VI forte [K. Baršausko g. 101, Kaunas].

Čia eksponuojama daugiau kaip 150 vienetų karinės technikos ir ginkluotės, naudotos, atkurtos Lietuvos kariuomenėje, o kai kuri vis dar naudojama. Tarp šių eksponatų galite pamatyti ir pirmuosius šarvuočius – sovietinius BTR-60PB, BRDM-2 ir švediškus TGBIL, kuriuos Lietuvos kariuomenė 1993 metų rudenį gavo kaip paramą iš Švedijos.

PIRMIEJI ATKURTOS LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠARVUOČIAI

Šarvuotojo transporterio BTR-60PB serijinė gamyba buvo pradėta 1965 metais Gorkio automobilių gamykloje, Sovietų Sąjungoje, nutraukta – 1976 metais. Šarvuotasis transporteris BTR-60PB ilgus metus buvo SSRS kariuomenės pagrindinė motorizuotųjų pėstininkų transporto priemonė. BTR-60PB skyrėsi nuo ankstesnių šarvuočių tuo, kad turėjo bokštelį su suporintais KPVT 14,5 mm ir PKT 7,62 mm kulkosvaidžiais. Kulkosvaidžių sistema turėjo periskopinę taikymosi sistemą ir mechaninį kulkosvaidžių nukreipimo mechanizmą. Šarvuočio vadui ir vairuotojui buvo numatyti naktinio matymo prietaisai PNV.

TECHNINIAI DUOMENYS
Šarvuotis TGBIL M/42 D-KP

PAGAMINTA: Švedijoje
ŠARVUOČIO TIPAS: Plaukiojantysis, ratinis
ĮGULA: 4 kariai
PERVEŽIMO GALIMYBĖ: 7 kariai
MASĖ: 8 500 kg
RATŲ FORMULĖ: 4 x 4
VARIKLIS: „Scania-Vabis 402“
CILINDRŲ SKAIČIUS: 4
GALIA: 115 AG
DEGALAI: Benzinas
RIDA PILNU BAKU: 300 km
MAKSIMALUS GREITIS: 70 km/h
PLAUKIMO GREITIS: 9–10 km/h
GINKLUOTĖ: 2 kulkosvaidžiai – skirtingu laikotarpiu skirtingo modelio. Lietuvos kariuomenėje buvo sumontuoti 12,7 mm DŠK



Žvalgybinis transporteris BRDM-2 nuo 1963 metų serijiniu būdu buvo gaminamas GAZ (Sovietų Sąjunga), o nuo 1982 metų ir Arzamaso (Sovietų Sąjunga) mašinų gamyklose. SSRS kariuomenėje buvo eksploatuojamas iki 1989 metų. Per šį laikotarpį buvo pagaminta apie 10 000 transporterių. BRDM-2 bazės pagrindu buvo gaminamos cheminės žvalgybos mašinos, transporteriai su prieštankinėmis valdomomis raketomis ir kitos modifikacijos. BRDM-2 buvo naudojami daugiau kaip 60 valstybių kariuomenėse.

TGBIL M/42 D-KP serijos dvitėliai šarvuočiai buvo sukurti 1942 metais Švedijos karinių pajėgų kariams pervežti. 1943–1946 metais buvo pagaminta apie 500 šarvuočių. „Scania-Vabis“ gamykloje F11 sunkvežimio važiuoklės pagrindu buvo paleisti 262 šarvuočiai (serija pavadinta SKP). Likę tos pačios konstrukcijos šarvuočiai buvo pagaminti „Volvo“ gamykloje TLV 142 sunkvežimio važiuoklės pagrindu (serija pavadinta VKP). Šie šarvuočiai buvo eksploatuojami nuo 1943 iki 1994 metų. Jie buvo kelis kartus tobulinami, pakeista ginkluotė ir uždėti papildomi šarvai.

Sovietinius šarvuočius iki 2004 metų Lietuvos kariuomenė daugiausia naudojo „Geležinio Vilko“ brigados daliniuose, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje, Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokykloje ir kituose kariniuose vienetuose, vėliau šarvuočiai buvo perduoti Krašto apsaugos

savonorių pajėgoms ir naudoti iki 2006 metų, o švediški šarvuočiai – tik Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Kęstučio motorizuotajame pėstininkų batalione iki 2001 metų.

Kadangi tuo laikotarpiu Lietuvos kariuomenė dar tik mokėsi pozicinės gynybos ir puolimo taktikos, šarvuočiai naudoti kaip skyriaus kovos mašinos kariams gabenti, taip pat puolant ir ginantis – paremti skyriaus karius šarvuočių ginklų ugnimi. Labiausiai skyriaus kariams sunkumų kėlė pozicinės gynybos pratybos, nes apkasus kasti reikėjo ne tik sau, bet ir šarvuočiu, kas pareikalavo ne mažai pastangų ir laiko. Kariai prisimena, kad jie labiausiai mėgo pratybas, kuriose reikėdavo transporteriais BTR ir BRDM įveikti vandens kliūtis, o ypač kai vadai leisdavo plaukiant sėdėti ant šarvuočio viršaus. Labiausiai nemėgo įlipti ir išlipti iš šarvuočių BTR ir BRDM fiksuojant laiką, nes skubėdamas lipti per mažas angas (liukus) dažnas nusibrozdindavo nugarą, susimušdavo kelius bei alkūnes. Vis dėlto šios treniruotės buvo svarbios ir reikalingos tam, kad kariai greitai galėtų reaguoti ir veikti susidūrę su priešu. Kokia dar karinė technika saugoma ir pristatoma lankytojams Karo technikos ekspozicijoje, sužinosite kituose „Trimitas“ numeriuose.

Kviečiame ne tik skaityti straipsnius apie mūsų eksponatus, bet ir apsilankyti muziejuje. x

AUTONOMINIAI GINKLAI – HUMANITARINIS IŠŠŪKIS AR KARINĖ BŪTINYBĖ?



TEKSTAS: šaulys Naglis Česnavičius, sąjūnė Kornelija Žilionytė

NUOTRAUKA: Valdas Kilpys

Autonominiai ginklai – viena iš pažangiausių kariavimo priemonių, įrodžiusių savo pranašumą ir efektyvumą XXI amžiaus konfliktuose. Šių ginklų naudojimas puikiai matomas tiek Jungtinių Amerikos Valstijų karinėse operacijose Artimuosiuose Rytuose prieš terorizmą, tiek kitų valstybių karinėse operacijose, puikus to pavyzdys – plačiai nuskambėjęs Ukrainos kariuomenės konflikte su separatistinėmis grupuotėmis panaudotas karinis dronas „Bayraktar TB2“. Nors ir tendencingai augantis, autonominių ginklų naudojimas vis dar išlieka neaiškus tarptautinės humanitarinės teisės kontekste, ypač pasirodžius ginkluotei, veikiančiai pasitelkus dirbtinį intelektą.

AR TARPTAUTINĖ HUMANITARINĖ TEISĖ PAJĖGI APSAUGOTI CIVILIUS?

Viena iš esminių problemų ginkluoto konflikto metu yra civilių apsauga. Skirtingai nei kombatantai, tarptautinė humanitarinė teisė civiliams suteikia imunitetą nuo karinių poveikio priemonių, t. y. bet kokios formos ginklų naudojimo prieš civilius gyventojus, todėl esant tikimybei karinės operacijos metu padaryti bet kokią žalą civiliams ar civiliniams objektams pagal tarptautinę humanitarinę teisę privaloma atsižvelgti į proporcingumo principą [1]. Remiantis tuo, iš esmės draudžiama naudoti ginklus, veikiančius be atrankos principo, įskaitant ir priemones, dėl kurių naudojimo galima tikėtis atsitiktinių civilių gyventojų aukų, sužeidimų

ar padarytos žalos jų objektams, atitinkamai nepasiekiant konkretaus ir tiesioginio karinio pranašumo. Galimos pasekmės yra savaime traktuojamos kaip neproporcingos siekiant įgyti karinį pranašumą.

AUTONOMINIŲ GINKLŲ NAUDOJIMAS TARPTAUTINĖS HUMANITARINĖS TEISĖS ATŽVILGIU

Atsižvelgiant į šį reguliavimą, kyla klausimas, ar šių dienų ginkluotų konfliktų kontekste autonominiai ginklai gali būti pateisinama priemonė tarptautinės humanitarinės teisės atžvilgiu? Būtų sunku teigti, kad, pavyzdžiui, kariniai dronai veikia be atrankos principo, nes tiek valdant operatoriui, tiek veikiant dirbtiniam intelektui, sprendimas naikinti taikinius yra priimamas remiantis žvalgybine informacija bei atitinkamais algoritmais. Tačiau praktika rodo, kad šių priemonių panaudojimas ne visuomet yra nukreipiamas prieš kombatantus ar jiems prilygstančius asmenis.

Puikus to pavyzdys gali būti Jungtinių Amerikos Valstijų antiteroristinės operacijos Artimuosiuose Rytuose, kai saugant žmogiškuosius išteklius karinių operacijų pasiūnčiami vykdyti kariniai dronai, savo taikinius gebantys naikinti iš sąlyginai didelio atstumo. Statistika rodo, kad 2004–2010 metais vidutiniškai tokių operacijų metu žūdavo 32 procentai civilių [2], todėl vertinant tai per tarptautinės humanitarinės teisės prizmę turimas aukų skaičius galimai nėra pateisinamas ir prieštarauja nusistovėjusioms tarptautinės teisės normoms. Tad reikia pripažinti, kad siekiant realizuoti autonominių ginklų panaudojimą šiuolaikiniuose ginkluotuose konfliktuose tenka visų pirma išspręsti šių ginklų naudojimo proporcingumą, siekiant absoliučiai sumažinti civilių aukų skaičių. Priešingu atveju kyla grėsmė pažeisti tarptautinės humanitarinės teisės keliamus standartus.

AUTONOMINIAI GINKLAI TARPTAUTINĖS HUMANITARINĖS TEISĖS KONTEKSTE

Visuomenė ginkluoto konflikto kontekste jau turi kelis precedentinius įvykius dėl nevaldomų dronų veiksmų ar gedimų, atsiradusių karinių operacijų metu. Vienas tokių pavyzdžių – turkų kariuomenės „STM Kargu-2“ panaudojimas Libijos konflikto metu, kuris buvo suprogramuotas veikti prieš taikinius nereikalaujant duomenų ryšio perdavimo tarp operatoriaus ir drono, taip leidžiant jam savarankiškai identifikuoti taikinius ir juos sunaikinti [3]. Tai nebuvo absoliučiai be žmogaus įsikišimo vykdoma ataka, tačiau prieš

daugiau nei dešimt metų panaudota technologija jau tada kėlė etinių diskusijų dėl žmogaus kontrolės mažėjimo aspekto automatizuotų ginklų valdyme.

DIRBTINIS INTELEKTAS – IŠEITIS AR PAVOJUS?

Dėl aštrėjančių diskusijų 2012 metais buvo suformuota tarptautinė kampanija „Stop Killer Robots“ [liet. „Sustabdykime robotus žudikus“] [4], sudaryta iš tarptautinių žmogaus teisių organizacijų, įmonių ir valstybių, siekiančių sustabdyti ir teisiškai sureguliuoti bet kokį dirbtiniu intelektu valdomų automatizuotų ginklų plėtojimą ir jų gamybos tinklą. Pagal kampanijos taikomą klasifikavimą autonominiai ginklai turi būti reguliuojami, jeigu [1] turi galimybę autonomiškai pasirinkti taikinį ir priimti sprendimą dėl puolimo, [2] neturi žmogiškųjų charakteristikų, galinčių priimti etiškai jautrius sprendimus [5]. Iš esmės, tokie ginklai leistų apsaugoti karius nuo buvimo pavojinguose taškuose, sumažintų finansinius išteklius, skirtus karinėms operacijoms vykdyti, atsisakytų artimo kontakto konflikto metu bei būtų mažiau pažeidžiami žmogiškiems faktoriams, pavyzdžiui, nuovargiui, greičiui, emocijai ir kt.

TEISINIO REGULIAVIMO PROBLEMAS

Nors pažangieji ginklai ne tik stebina savo operatyvumu ir taktinėmis galimybėmis, teisiškai juos sureguliuoti ypač sunku. Problemos, kurių kelia dirbtinio intelekto kitoniškumas, ne tik atsiremia ir į potencialius humanitarinių principų pažeidimus, bet ir tam tikrą politinį konsensusą, reikalingą norint reguliuoti sparčiai augančią bei politiškai jautrią karinių ginklų industriją. Pavyzdžiui, eilinis karys geba atskirti taikinius ir identifikuoti priešiškas pajėgas net ir tada, kai konflikte dalyvauja ginkluoti civiliai, arba priimti taktiškus ir humaniškus sprendimus bendrame konflikto kontekste, taip išvengiant potencialių tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimų.

ŽMOGIŠKUMAS – BŪTINYBĖ

Kita vertus, sunku būtų užtikrinti, ar pagal tam tikrą algoritmą veikiantis dronas gebės išlaikyti žmogiškąjį balansą jam paskirtų užduočių metu. Taip pat, įvykus rimtam ir neproporcingam civilių sužeidimui, net ir dirbtinio intelekto valdomiems ginklams dėl žmogiškojo aspekto trūkumo negali būti taikoma teisinė atsakomybė. Tokios situacijos ypač pasunkėja sprendžiant šio nusikaltimo atsakomybės klausimą, ypač tada, kai operacijai vadovauja tam tikras vadas. Pagal tarptautinę teisę vado atsakomybė turi apimti ir galimybę išvengti neteisėto veiksmo. Jeigu sprendimą

priima dirbtiniu intelektu valdomas dronas ir įvyksta klaida, atsakomybė, tenkanti vadui, nėra tiesmukiška. Kaip ir siekia nevyriausybinių organizacijų, minimalios žmogiškosios kontrolės išlaikymas autonominiame ginklu automatiškai įvestų apsauginius mechanizmus, leidžiančius patikrinti, ar būsimas karinis veiksmas atitinka svarbiausius humanitarinius principus. Taigi, nors pažangieji ginklai palengvina ir sustiprina XXI amžiaus karines operacijas, diskusijoje dėl jų praktinio naudojimo svarbu surasti objektyvų balansą tarp humanitarinių sumetimų ir karinės būtinybės. x

1. Autonominiai ginklai – viena iš pažangiausių kariavimo priemonių XXI a.



1

VIENOS NUOTRAUKOS PĖDSAKAIS, ARBA DETEKTYVAS SU PAPIROSAIS, MOTOCIKLU IR...

13

1. Kiekvienoje nuotraukoje slepiasi daug istorijų.
2. Ch. Zivo 1918 metais įsteigto papirosų ir tabako fabriko pastatas, ant kurio iki šiol išlikę savininko inicialai (Karaliaus Mindaugo pr. 16 / Druskininkų g. 1, Kaunas).
3. Mūsų rytojus. 1929 metai rugsėjo 6 diena (Nr. 36), p. 10.

TEKSTAS: Valdas Kilpys

NUOTRAUKOS: asmeninė Kęstučio Markevičiaus kolekcija, Valdas Kilpys

Kartais atsitiktinai pamatyta nuotrauka gali tapti siūlu, kuriuo išvyniojamas visas istorijų kamuolys. Ypač tada, kai joje nufotografuoti šventiškai pasipuošę šauliai su išskirtiniu motociklu. Kas slepiasi po šia nuotrauka? Kur ši vieta ir ką gali reikšti joje matomos raidės „Ch. Zivo“? „Trimitas“ pradėjo tyrimą ir šį bei tą išsiaiškino...

RŪKYMO (NE)KULTŪRA

Ar pastebėjote, kad žiūrint senus filmus veikėjai dažnai rūko? Traukia dėmą tada, kada reikia, ir tada, kai nelabai, ir tai, regis, yra traktuojama kaip šaunumo ženklas. Gyvenant XXI amžiuje rūkymas seniai išguitas iš viešųjų erdvių (o dabar – ir iš balkonų), tad ir kalbėjimas apie „dūmo pešimą“ atsiduoda šioje tokia nesveikos gyvensenos propaganda. Iš karto deklaruojame, kad to nesiekiamo.

Užtraukti tabako dėmą tarpukario Lietuvos gyventojai tikrai nevengdavo – per metus tada surūkydavo apie 650 mln. papirosų (1929 metų duomenimis). Rūkymas anuomet buvo neatsiejama bendravimo kultūros dalis. Dėmą traukdavo restoranuose, kavinėse ir tiesiog namuose. Darbe ir tarnyboje.

Anuomet pasitaikydavo net abstrakčių svaichiojimų apie tariamą rūkymo gėrį. Štai 1925-aisiais papirosų fabriko Kaune direktorius Efroimas Olickis spaudoje vaizdingai pasakojo apie rūkymo teikiamą naudą: „Tabako rūkymo gėriui galima dar ir kitokio gėrio priskirti... viena, kad vaidintuvė dirba laisviau, lakiau, antra – ramina nervus. Kiekvienas iš mūsų šiandien serga suerzintais nervais, kuriuos tabako dėmai sugeba nuraminti.“

PAPIROSŲ MEISTRAS

Tačiau grįžkime prie nuotraukos. Ką bendro turi joje nufotografuoti šauliai ir ant neaiškios kilmės pastato matomos raidės Ch. Zivo? Nebuvo sunku išsiaiškinti, kad tai bene žymiausio Kauno fabriko, papirosų gamyklos savininko Chaimo Zivo inicialai.

Tabako pramonė Kaune jau XIX amžiaus antroje pusėje buvo klestinti pramonės šaka. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą mieste liko du tabako ir papirosų fabriki, tačiau jie netrukus nutraukė gamybą. 1918 metais vėl viskas prasidėjo iš naujo: įsteigti Ch. Zivo ir brolių Salomonų tabako fabriki, kurie aprūpino didelę dalį Lietuvos rūkiočių rūkalais.

Ch. Zivo papirosų fabriki tuomet pasižymėjo išskirtine produkcijos kokybe. Čia gaminami rūkalai buvo pakuojami į spalvingesnius, storesnio popieriaus pakelius. Rūkyti šio gamintojo papirosus buvo prestižo reikalas. Gamintojas kaip įmanydamas stengėsi pritraukti įvairių sluoksnių žmonių dėmesį ir įmantriais pavadinimais. Štai keletas jų: „Kipras Petrauskas“, „Java“, „Osman“, „Viltis“, „Pik“, „Stamboli“, „Dzinguliukų“, „Viršaitis“, „Naujiena“, „Mįslė“ ir, dėmesio, nuo 1929 metų fabrike pradėti gaminti papirosai „Šaulys“!



2

Regis, užčiuopėme nuotraukos radimosi priežastį. Ch. Zivo gaminami „šauliški“ papirosai neabejotinai teikė abipusės naudos ir, ko gero, buvo net tam tikras pasididžiavimo objektas. Nenuostabu, kad šauliai sumanė fotografuoti papirosų gamintojo pavadinimo fone. Tik kur? Kokia proga? Detektyvas tęsiasi...

NUOTRAUKA

Kiek pasikapsčius archyvuose be vargo galima sužinoti, kad 1926 ir 1928 metais Lietuvos žemės ūkio ir pramonės parodose šis papirosų gamintojas buvo apdovanotas dviem aukso medaliais. Regis, tai dar kartą patvirtina teiginį, kad fabriko produkcija buvo kokybiška.

Dar vienas skiriamasis Ch. Zivo fabriko veiklos akcentas sietinas su puikia rinkodara. Jei pasklaidytumėte tuomečius laikraščius ir žurnalus, nustebtumėte, kiek daug aptariamo gamintojo rūkalų reklamos. Ji pasižymi sąmojingumu (pvz., Melchioro Putelės nuotykiu, ant papirosų „Bublički“ pakelių spausdinami kupletai, šmaikštūs ketureiliai ir t. t.).

Negana to, Kauno tabako fabriko savininkas Ch. Zivo buvo ir nuolatinis sporto varžybų prizų steigėjas. Tikėtina, kad rėmė ir šaulius, nors tiesioginių įrodymų rasti nepavyko. Tad visiškai natūralu, kad šauliai susirinko nusifotografuoti būtent prie žymiojo fabriko pastato. Nes reklama abipusė.

Liko paskutinis nežinomas – kuri tai vieta? Nuotraukoje matyti lyg ir laikini pastatai, raidės taip pat ne visai resppektabiliai atrodo. Patyrę miesto istorijos žinovai su vieno procento paklaida tvirtino, kad ši vieta yra Žaliakalnyje, kur buvo rengiamos Lietuvos žemės ūkio ir pramonės parodos (kaip minėta, Ch. Zivo gaminami papirosai ne kartą buvo pripažinti geriausiu gaminiu savo kategorijoje).



3

Šioje vietoje, Radastų gatvėje, dabar stovi Kauno apskrities viešosios bibliotekos pastatas, o tuo metu čia buvo statomi laikini atskirų įmonių paviljonai.

Jei įdėmiau pastudijuosite nuotrauką, fone matyti ir kitų parodos dalyvių palapinės. Lieka neaišku, kodėl užrašai ne visiški. Tikėtina, kad čia paroda arba baigiasi, arba paviljonas dar tik statomas, ruošiamasi atidaryti.

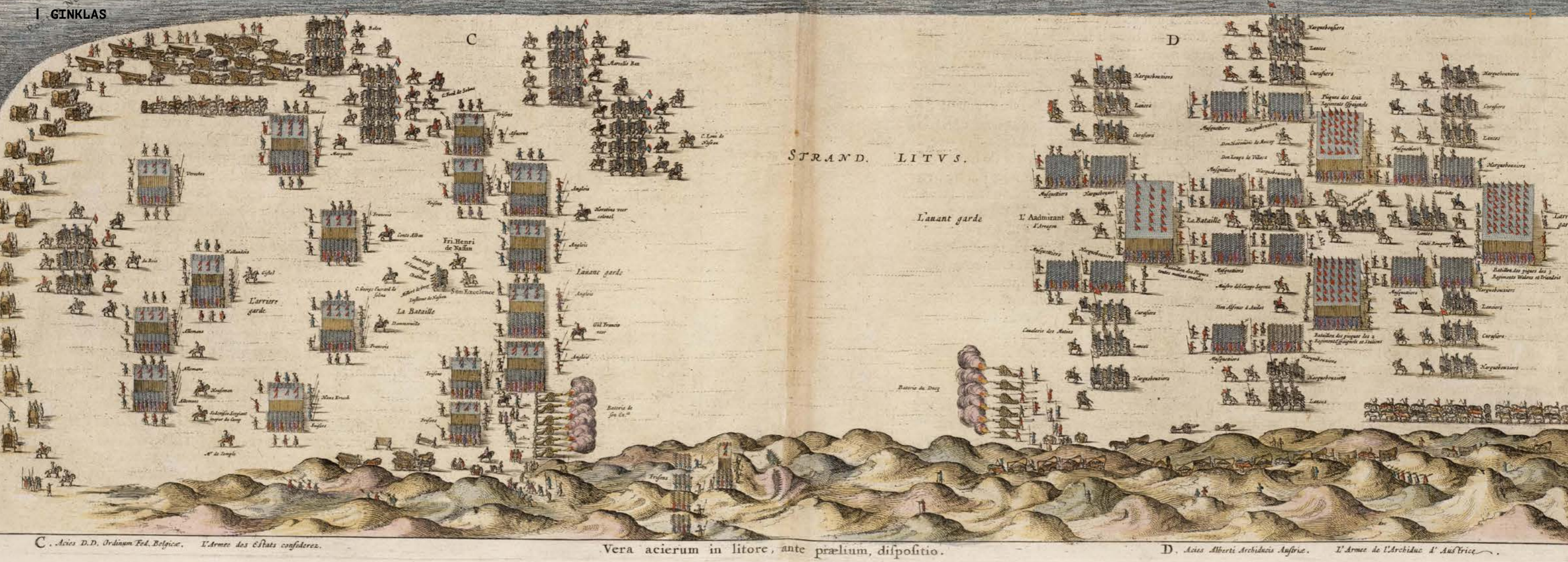
MOTOCIKLAS

Tai neabejotinai vienas iš pagrindinių nuotraukos „herojų“, reikalaujančių atskiro aptarimo. Pervertus prieškarinio „Trimito“ puslapius tapo aišku, kad būtent šie Anglijoje gaminti motociklai buvo labiausiai reklamuojami mūsų žurnalo puslapiuose. Todėl nenuostabu, kad šeimininkas šaulys nusprendė pirkti būtent šio BSA gamintojo transporto priemonę.

Konkrečiai šis modelis nemažai pertvarkytas, tobulintas. Žinovų teigimu, tai itin galingas BSA Y 13 modelis, tiksliau sakant, lietuviška jo modifikacija. „Birmingham Small Arms Trade Association“ gamintas motociklas turi oru aušinamą keturtaktį 748 cm³ variklį, keturias pavaras ir gali pasiekti nemenką greitį.

Bendrai tariant, anuomet motociklo savininkas turėjo būti gana pasiturintis, nes jo kaina buvo nemaža. Daugelis neįstengdavo nusipirkti dviračio, ką jau kalbėti apie motociklą. Transporto priemonės savininkas pagrįstai didžiuojasi savo pirkiniumi, o ir šiaip atidžiai žvelgiant į nuotrauką kyla įtarimas, kad būtent prašmatnus motociklas tapo pagrindine šios nuotraukos radimosi priežastimi.

P. S. Primename, kad Sveikatos apsaugos ministerija įspėja – rūkymas kenkia jums ir aplinkiniams. x



MUŠKIETININKŲ IR PIKINIERIŲ GINKLUOTĖ XVI–XVII A. KARUOSE (VI DALIS).

PANAUDOJIMAS MŪŠYJE IR TAKTIKA (I)



1.1600 m. liepos 2 d. Niuporto mūšis tarp ispanų ir olandų kariuomenių. XVII a. vidurio schemos fragmentas. Kairėje išsiričiau olandų kariuomenės batalionai su pikinieriais centre ir šauliais šonuose, dešinėje – ispanų tercijos, kurių kiekvieną sudaro priekyje esančios šaulių „rankovės“ ir už jų išdėstyti pikinieriai. Rikuočių priekyje šaudančios patrankų baterijos, o flanguose kavalerijos daliniai.

TEKSTAS: Vidmantas Airini
NUOTRAUKOS: Artūras Užgalis

Efektīvus arkebuzomis, muškietomis ir pikėmis ginkluotų pėstininkų panaudojimas ir darniai veikianti jų kovinė rikiuotė buvo viena svarbiausių XVI–XVII amžiaus karo meno dalių. Tam, kad reikiamoje vietoje ir reikiamu laiku būtų suduoti priešą sustabdantys bei priverčiantys trauktis smūgiai pikėmis ar galingomis muškietų salvėmis, pėstininkai turėdavo veikti išlaikydami savo vietą rikiuotėje ir tiksliai atlikdami savo veiksmus.

Sklandžiam muškietininkų ir pikinierių veikimui ir tarpusavio sąveikai reikėjo rimto kovinio rengimo. Karinėje kampanijoje ir mūšio lauke pėstininkai įprastai sudarydavo visos kariuomenės branduolį, nuo jų priklausė ir kavalerijos bei artilerijos veiksmų sėkmė. Stengdamiesi pėstininkus paversti grėsminga karine jėga, prie efektyvaus muškietininkų ir pikinierių ginkluotės panaudojimo kautynėse bei kovos būdų tobulinimo dirbo žymiausi aptariamo laikotarpio karvedžiai.

XVI amžiaus Europoje dominuojančios Ispanijos kariuomenės pėstininkų šauliai iš pradžių buvo laikomi papildoma jėga, turinčia remti mūšyje pagrindinį vaidmenį atliekančius pikėmis ir alebardomis ginkluotus karius. Arkebuzininkai supdavo pikinierių kolonas, žygiuodavo jų flanguose ir priešakyje bei mūšyje apšaudydavo priešininką pridengdami savus dalinius jiems rikiuojantis mūšio lauke. Prancūzai šiuos šaulius vadindavo *enfants perdus* (paklydusiais arba prarastais vaikais). Siekiant užtikrinti nepertraukiamą ugnį buvo šaudoma eilėmis, kai iššovę pirmosios eilės šauliai atsitraukdavo į savo kolonos užnugarį užtaisyti ginklus, o tuo metu iššaudavo antroji karių eilė. Pėstininkų rikiuotei, kurią sudarydavo vienu arba daugiau stačiakampių išsiričiau kariai, prigijo tercijos (isp. *tercio*) pavadinimas. Tokie taktiniai-organizaciniai vienetai buvo gausūs, turintys apimti apie 3 000 karių, nors jų skaičius neretai būdavo gerokai mažesnis. Tercija galėdavo keisti pavidalą, priklausomai nuo vietovės ir priešų pajėgų savybių. Tercijos stačiakampio centre išsidėstydavo 500–1 600 pikinierių, kuriuos juosdavo šauliai. Tercijos kampuose rikiuodavosi

mažesnių stačiakampių pavidalo „rankovės“ (*mangas*), kurias sudarydavo po 100 arba daugiau šaulių. Jų užduotys buvo ginti rikiuotės kampus nuo priešų kavalerijos atakų, apšaudyti priešą išėjus į rikiuotės priekį, o esant reikalui veikti savarankiškai. Priešui atakuojant šauliai atsitraukdavo prie pikinierių, kurie juos gindavo ilgomis pikėmis. „Rankovės“ sudarantys arkebuzininkai ir muškietininkai šaudydavo pagal jiems pritaikytus būdus. Ginklų užtaisyimas trukdavo ilgai (įprastai 1–3 min.), todėl muškietininkai ir arkebuzininkai taikė kontrmaršą arba karakolės (isp. *caracol* – sraigė) taktiką, kai šūviui pasiruošę kariai keisdavo ginklus užtaisančius karius. Ispanų arkebuzininkai ir muškietininkai šaudydavo salvėmis laikydamiesi eiliškumo. Iššovus vienai eilei, ją sudarantys kariai paeidavo į kairę ir pasisukę į priešą šonu (pataikyti į stovinčius profiliu tapdavo sunkiau) užleisdavo į savo vietas antrą eilę ir rengdavosi naujam šūviui. Kai šauliai išsiričiuodavo į 10–15 eilių, vieną iššovusių ir į rikiuotės galą atsitraukusių karių eilę keisdavo kita, o ją – trečioji, ketvirtoji ir kitos eilės, pavykdavo užtikrinti nuolatinę priešų apšaudymą salvėmis. Svarbu ir tai, kad karakolė arba kontrmaršą buvo galima atlikti ne tik atgal, bet ir į priekį ar į šoną.

Prie šaulių „rankovės“ galėdavo būti priskiriami pikinieriai arba alebardininkai, juos saugantys nuo kavalerijos atakų.

XVI amžiaus pabaigoje–XVII amžiaus pradžioje ispanų tercijose vis daugėjo muškietininkų. Didesnė nei arkebuzų kaunamoji galia ir efektyvus šūvio nuotolis leisdavo muškietų kulkomis pramušti priešų kavaleristų ir pėstininkų šarvus. Pagrindinė tercijų jėga ginantis ir puolant toliau liko pikinieriai. Didžiulė ir gili jų rikiuotė atrodydavo tiesiog neįveikiama. Rikiuotėje pikinierius užimdavo 0,32 m² plotą. Toks pats plotas turėdavo jį skirti nuo draugų, esančių jam iš šonų, o iki priekyje ir gale esančių kitų pikinierių karį turėdavo skirti 0,9 m². Arkebuzininkai ir muškietininkai, siekiant išvengti nelaimingų atsitikimų užtaisant ginklus ir uždegant dagtis, rikiuotėje užimdavo dvigubai daugiau vietos. XVII amžiuje daugėjant šaulių, tercijų rikiuotė, norint įtraukti į šaudymą kuo daugiau karių ir sustiprinti ugnį, pailgėjo.

Į kovą stoję pikinieriai priešų kavaleriją pasitikdavo į ją nukreiptomis pikėmis, kurių galai buvo įsmeigiami į žemę ir paminami dešiniąja koja. Su pėstininkais pikinieriai kaudavosi dviem pagrindiniais būdais. »

Jie laikydavo j priešą nukreiptas pikes šlaunų aukštyje, kai kautis buvo patogiau, tačiau dūriai buvo ne patys stipriausi. Jei buvo kaunamasi ginklus laikant pečių aukštyje, kovai turėdavo skirti žymiai daugiau jėgų, bet tuomet dūriai buvo gerokai stipresni. Kaudamiesi pikes j priešą nukreipdavo pirmose trijose eilėse esantys kariai. Žuvusiuosius keisdavo bendražygiai iš kitų eilių. Tuo pat metu, jei tik būdavo galimybė, pikinierius juosiantys ir „rankovėse“ esantys šauliai apšaudydavo priešą. Jei daliniui tekdavo trauktis ir grėsdavo netikėtas priešo puolimas, šarvus nešiojančius, kovojusius pirmųjų eilių pikinierius rikiuotės priekyje turėdavo pakeisti kovoje tiesiogiai dar nedalyvavę jų draugai – lengvieji pikinieriai [*picas secas*] iš giliau rikiuotėje esančių eilių. Pikinierių atsitraukimą pridengdavo savų arkebuzininkų ir muškietininkų ugnis. Ispanai garsėjo *encamisadas* („marškinių atakomis“) vadinamomis įprastai naktį vykdomomis pasalomis ir netikėtais puolimais, kuriuose tylos sumetimais buvo naudojamos rapyros ir durklai, o didesnio masto operacijose ir pikės, alebardos bei pistoletai, arkebuzos ir muškietos ratukinėmis spynomis. Mažiau tiko dagtiniai šautuvai, kuriems panaudoti reikėjo naktį lengvai pastebimos ugnies. *Encamisadas* pavadinimas siejamas su įpročiu ant aprangos ir ekipuotės vilktis baltus marškinius, padedančius tamsoje atskirti saviškius nuo priešo karių.

Kitaip nei daugelio kitų to meto Europos kariuomenių pėstininkai, ispanų tercijas sudarę kariai buvo disciplinuoti, profesionalūs, gerai apmokyti savanoriai. Siekiant užtikrinti sklandų pikinierių ir šaulių veikimą buvo taikomas karių greitis, įgūdžius lavinantis rengimas. Tercijose taikytas rikiuotės rengimas kartu stiprino ir karinę discipliną. Siekiant palaikyti kovai muškietomis, arkebuzomis, pikėmis, alebardomis, rapyromis ir kitais ginklais bei šarvams nešioti reikalingą fizinę būklę, ispanų kariams būv rengiami žygiai, futbolo rungtynės, mokyta plaukimo ir kitų dalykų. Karo teoretiko *Diego de Salazaro* (Diego de Salazar) žodžiais, koviniu rengimu buvo siekiama „pirmiausiai, sustiprinti kūną ir paruošti jį sunkiam darbu, suteikti vikrumo ir miklumo. Antra, apmokyti naudotis ginklais. Trečia, paklusti įsakymams“ [*De re militari*, 1590]. Iš pradžių naujokai buvo apmokomi naudotis pikėmis, o vėliau ir kitais ginklais, kad esant būtinybei būtų pasirėngę kare naudoti ne tik savo įprastą ginkluotę. Vėliau prasidėdavo kovinis rengimas dalinio sudėtyje rikiuojantis, žygiuojant ir išlaikant taktinio vieneto rikiuotę bet kokiomis sąlygomis. Iš karių buvo reikalaujama sekti paskui vėliavą, klausyti karininkų ir jiems paklusti, visuomet būti pasirėngus kautis ir formuoti kovinę rikiuotę.

Kariai turėdavo neprarasti budrumo, tad karininkai organizuodavo karą imituojančius mokymus su taktinėmis pratybomis, mokant tikrame mūšyje reikalingų veiksmų. XVI ir XVII amžiaus pradžioje Ispanijos priešai ieškojo būdų, kaip darniai veikiantiems tercijų pikinieriams ir šauliams nugalėti.

Kovodami dėl nepriklausomybės 1588–1620 metais olandai kūrė galingai Ispanijos kariuomenei pajėgia pasipriešinti formuotę. Pagrindinis Nyderlandų pėstininkų taktinis vienetas buvo batalionas, kurį sudarydavo centre išrikuotas pikinierių stačiakampis ir jo flanguose esantys šauliai. Siekiant užtikrinti savalaikį priešo apšaudymą, dalis šaulių būdavo rikiuojama pikinierių priešakyje. Nedidelės šaulių grupelės paeiliui išeidavo j priekį, išaudavo j priešą ir atsitraukdavo užtaisyti savo ginklų. Iš pažiūros viskas atrodė teisingai, tačiau kariai nebuvo tinkamai rengiami, o jų kovos būdas nebuvo efektyvus. Šauliai dažnai veikdavo be komandų ir viską atlikdavo savo nuožiūra. XVI amžiaus 9-ajame dešimtmetyje olandai šaudydavo ir salvėmis, tačiau turėdami prastai apmokytus dalinius karininkai neretai to vengdavo. Bauginanti tyła tarp dviejų salvių galėdavo sukelti paniką, o ne laiku iššovę galinės eilės stovintys šauliai rizikuodavo be reikalo išseikvoti kulkas ir paraką arba pašauti rikiuotės priekyje stovinčius draugus. Atvirame lauke kovoti su stipriomis, veržliai puolančiomis ir tvirtomis gynyboje ispanų tercijomis tokie kariai dar nebuvo pasirėngę.

Nyderlandų kariuomenės vadai Nasau grafas Moricas Oranietis (štathalteris 1585–1625) ir jo pusbroliai Vilhelmas Liudvikas ir Johanas mėgino sukurti efektyvią kariuomenę studijuodami karybos klasikų veikalus ir išbandydami naujas kovines rikiuotes išdėstydami alavinius kareivėlius ant stalo, o vėliau tęsdami eksperimentus dalyvaujant tikriems kariams. Kovinio rengimo dalimi tapo ginklų valdymo ir taktikos mokymui skirti Jakobo de Geyno ir Adamo van Breno puikiai iliustruoti vadovai. Karių veikimas tapo sklandesnis įvedus naujas aiškias žodines komandas. Tai leisdavo žmonėms greitai vykdyti įsakymus, kai kiekvienas žinodavo, ką privalo atlikti, kur judėti ir ko toliau laukti. Karininkai galėdavo įsakyti, o kariai vykdyti įsakymus nedvejodami, automatiškai. Įvestas žygiavimas koja kojon, kurio spartą nurodydavo būgnininkai galėdavę mušti lėtą, greitą marširavimą, ataką arba atsitraukimą. Olandų kariuomenės pėstininkų koviniam rengimui skirtas marširavimas buvo pavadintas *drillen* (sukimasis ratu). Pradėti žygiuoti kariai privalėdavo ta pačia koja. Pritaikytos dviejų dalių komandos, kurias sudarė

1. Pikė plačiu antgaliu, Ispanija, XVII a.

2. Daga – durklas kairiajai rankai kaunantis naudojamas poroje su rapyra, Italija, XVII a. I pusė. (Vytauto Didžiojo karo muziejus, inv. Nr. G-3346).

3. Rapyra, Europa, XVII a. Kryžma ir rankena originalios, geležtė ir rankenos galva kopijos. (Vytauto Didžiojo karo muziejus, inv. Nr. G-1281, G-2783).



parengiamasis įsakymas ir vykdymo įsakymas. Buvo siekiama, kad dalinys manevruotų labai tolygiai ir viskas jame veiktų kaip laikrodžio mechanizmas. Galbūt tik vėliau buvo suprasta, kad toks muštras padeda ne tik efektyviau panaudoti ginkluotę mūšyje, bet kartu stiprina dalinio moralę, suteikia jam tvirtybės ir galiausiai kuria *esprit de corps* [kovos dvasią]. Olandų pėstininkų rikiuotės stiprioji dalis buvo geras muškietininkų ugnies organizavimas panaudojant kontrmaršą. Jų patobulintam kontrmaršui reikėjo gerai parengtų kareivių ir tinkamai apmokytų, šaudymui vadovaujančių puskarininkų.

Užtikrinęs gerą kovinį rengimą Moricas Oranietis galėjo formuoti tris taktinius vienetus iš to paties karių skaičiaus, kurio anksčiau prireikdavo vienam taktiniam vienetai sudaryti. Būtina gero pasirėngimo sąlyga buvo nuolatinės pratybos, kurios vykdavo net ir žiemos metu bei žygiuose. Šaudymo pratybos vykdavo bent kartą per dvi savaites šaulių grupėms po 20–30 karių, kurie turėdavo iššauti j žmogaus pavidalo taikinius mažiausiai 4 kartus. Šaudant iš muškietų atstumas turėjo būti didesnis nei arkebuzų. Kartą per metus karių grupės varžydavosi dėl apdovanojimų. Darantiesiems esmines klaidas, kaip nepataikantiesiems j taikinį, nesaugiai nešiojantiesiems ginklų nenukreiptu j viršų vamzdžiu buvo skiriamos bausmės. Olandų šaulių ugnies efektyvumas išaugo, tad pradėta rikiuotis



10 eilių vietoje ankstesnių 30-ies. Šaulių rikiuotė pailgėjo, tad žymiai daugiau karių galėjo šaudyti tuo pat metu. Daliniuose vis augo muškietininkų skaičius.

Mūšio lauke 500 karių turintis olandų batalionas išsiriukuodavo pikinieriams su vėliavomis stovint centre, o šauliams flanguose esančiose „rankovėse“, taip, kad arčiau centro būtų muškietomis ginkluoti kariai, o arkebuzomis arčiau kraštų. Atėjus laikui šaulių „rankovės“ atsitraukdavo už pikinierių. Norint užtikrinti gerą kovinių vienetų sąveiką ir padidinti jų atsparumą priešui atakuojant mūšyje, batalionai veikdavo po du, poromis. Dvi arba daugiau batalionų poros sudarydavo brigadą. Olandų pastangos sukurti stiprią pikėmis, muškietomis ir arkebuzomis ginkluotą pėstininkų formuotę nenuėjo veltui. Kartu atsirado viltis atvirame mūšio lauke įveikti to meto pagrindinę priešininkę – Habsburgų dinastijos valdomą Ispaniją, laimėti karą ir iškovoti nepriklausomybę. 1600 metų liepos 2 dieną Niuporto [*Nieuwpoort*, dabartinė Belgija] mūšyje olandų pėstininkų batalionai įveikė daugelio nenugalimomis laikomas ispanų tercijas, įrodydami savo tvirtybę, profesionalumą, kurio esmę sudarė ir puikus ginklų valdymas.

Ne visos naujovės tobulinant muškietininkų ir pikinierių formuočių taktiką bei kovinę rikiuotę buvo sėkmingos. Kartais jos buvo kuriamos pagal, atrodytų, sėkmingus kitų kariuomenių pavyzdžius,



2 tačiau dėl patirties trūkumo nebuvo pritaikytos prie konkretaus karo sąlygų ir priešininkų. Kai kuriais atvejais tai vesdavo prie katastrofiškų pasekmių. Taip 1605 metų rugsėjo 27 dieną Salaspilio (Kircholmo) mūšyje etmono Jono Karolio Chodkevičiaus vadovaujama Lietuvos kariuomenė kartu su ją rėmusiomis negausiomis Kuršo kunigaikštystės pajėgomis pralaužė absoliutų kiekybinį pranašumą turinčios Švedijos karaliaus Karolio IX kariuomenės pėstininkų batalionų ir kavalerijos eskadronų rikiuotę. Kiekvieną pagal olandų taktikos principus organizuotą ir veikiančią Švedijos kariuomenės pėstininkų batalioną sudarė centre išrikuoti šarvus dėvintys pikinieriai ir juos supantys muškietininkai, ginkluoti sunkiosiomis muškietomis, iš kurių buvo šaudoma naudojant forketes [dvišakes atramas]. Nepaisant pikinierių pastangų ir muškietininkų ugnies taikant kontrmaršą, švedams nepavyko atremti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kavalerijos vėliavų staigių smūgių. Tam nebuvo pritaikyta Nyderlandų kariuomenės pavyzdžiu organizuotų batalionų rikiuotė, iš dalies ir karių pasirėngimas bei ginkluotė. Esminį vaidmenį palaužiant Karolio IX kariuomenės pasipriešinimą atliko ilgosiomis ietimis atakuojančios lietuvių husarų ir juos remiančios lengvesnės kavalerijos vėliavos ir jų tarpuose išsiriukavę vengrų pavyzdžiu organizuoti pėstininkai, palaikę kavalerijos puolimą dagtinių arkebuzų ugnimi. x



AVINŽIRNIŲ KUKULIAI FALAFELIAI

TEKSTAS: Vytautas Radzevičius
NUOTRAUKA: Julius Kalinskas (15min.lt)



Falafeliai – aliejuje kepami kukuliai iš avinžirnių. Tai tradicinis arabiškas patiekalas, patiekiamas su pita arba lavašu, salotomis ir aštriais padažais. Falafeliai dabar populiarūs ne tik Rytuose, bet ir Vakaruose, o ypač mėgstami nevalgancijų mėsos.

alafelių receptų kilmė kelia daugiau klausimų nei atsakymų, bet labiausiai paplitusi nuomonė, kad tai egiptietiškas patiekalas iš vietos krikščionių koptų tradicijos per pasninką valgyti avinžirnių kukulius vietoje mėsos. Pastaraisiais dešimtmečiais falafeliai tapo tokie populiarūs, kad greito maisto restoranų tinklas „McDonald’s“ kurį laiką juos buvo įtraukęs į pusryčių valgiaraštį savo restoranuose Egipte. Kartais falafelių kilmės klausimas atveda prie politinių ginčų santykiuose tarp arabų ir Izraelio.

Dabar falafeliai laikomi nacionaliniais Egipto, Palestinos ir Izraelio patiekalais. Palestiniečiams pastarasis faktas kelia pasipiktinimą. Be to, Libano pramonininkų asociacija yra pareiškusi, kad Izraelio maisto gamintojai pažeidžia autorių teises dėl falafelių. Žydai kelia versiją, kad jų protėviai sugalvojo falafelius, kai buvo pavergti egiptiečių. Kad ir kaip ten būtų, falafeliai buvo mėgstami Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos žydų, o vėliau juos pamėgo ir pirmieji imigrantai į Palestiną.

2012 metais vienas Jordanijos viešbutis Amane pagamino didžiausią falafelių patiekalą pasaulyje, kuris svėrė apie 75 kilogramus.

Falafeliai – įprastas vegetarų ir veganų maistas, puikus baltymų ir ląstelienos šaltinis. Falafeliuose esama kalcio, magnio, fosforo, kalio, cinko, vario, mangano, vitamino C, tiarmino, folio rūgšties ir vitamino B.

Jums reikės:

4 valgytojams

- 250 g avinžirnių
- 4 skiltelių česnaku
- įvairių žalumynų - petražolių, krapų, kalendrų
- pipirų
- druskos
- šiek tiek maltos aitriosios paprikos
- gero žiupsnio malto kumino
- 2 v. š. miltų

Gaminimas:

1. Avinžirnius mirkykite vandenyje mažiausiai šešias valandas, geriausia užsimerkite iš vakaro. Dėkite į puodą su vandeniu, virkite apie 40 minučių, nukoškite. Išvirtus avinžirnius sutrinkite smulkintuvu, įdėkite sugrūstus ar smulkiai supjaustytus česnakus, prieskonius, žoleles ir miltus.
2. Visą gerai sumaišykite ir drėgnomis rankomis formuokite norimo dydžio kukulius.
3. Kepkite gilioje keptuvėje ant gerai įkaitinto aliejaus vartydami, kol falafeliai įgaus tamsiai auksinę spalvą ir gražiai apskrus. Riebalus nusausinkite popierine servetėle.
4. Patiekite su salotomis ir aštriais padažais.

SVEIKINAME

Nuoširdžiausiai sveikiname

Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių (Alytaus apskr.) 1-osios rinktinės šaulius:

JUSTINĄ PADEGIMĄ – 90 m.

Vytauto Didžiojo šaulių (Kauno apskr.) 2-osios rinktinės šaulius:

AUDRONĘ UMBRASIENĘ – 65 m.
AURELIJĄ RADZEVIČIENĘ – 45 m.
VILTĘ APOLIANSKAITĘ – 20 m.
LAURYNĄ VALENTINĄ – 30 m.

Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių (Šiaulių apskr.) 6-osios rinktinės šaulius

VILIŲ ŠIDLAUSKĄ – 35 m.
PAULIŲ DINAPĄ – 25 m.
VLADĄ ŠNAPŠTĮ – 65 m.
EGIDIJŲ SUTKEVIČIŲ – 60 m.
EGIDIJŲ LIAUDANSKĄ – 40 m.
LAURYNĄ BERNOTĄ – 20 m.
ARTŪRĄ URBONĄ – 35 m.
EDMUNDĄ MAČIULSKĮ – 80 m.
EDVINĄ BERTAŠIŲ – 35 m.

LDK Kęstučio šaulių (Tauragės apskr.) 7-osios rinktinės šaulius:

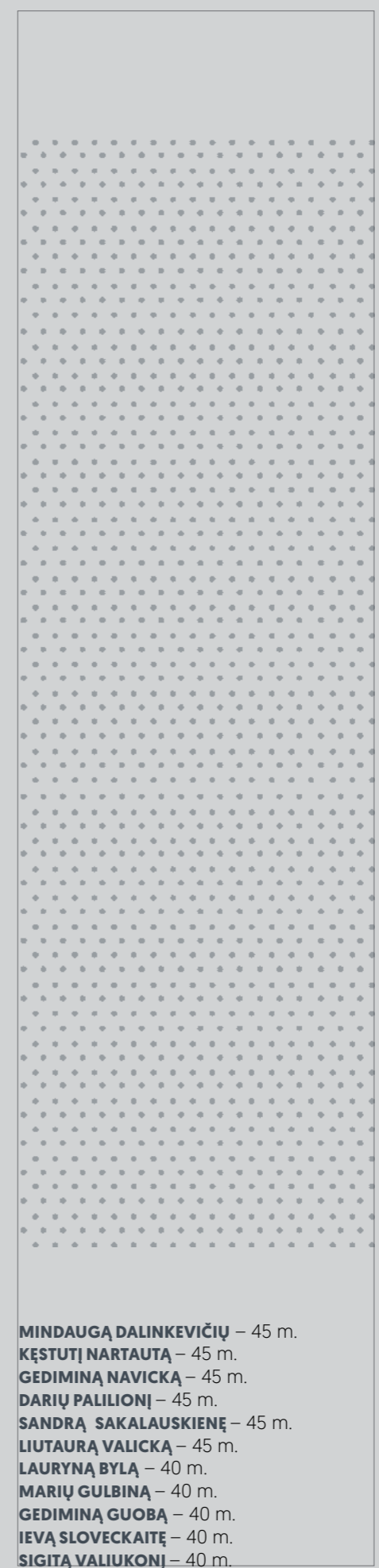
ANDRIŲ BUTKŲ – 40 m.
DEIVIDĄ MILIŲ – 40 m.
ROMUALDĄ UNDRAITĮ – 70 m.
VIDĄ CANDARIENĘ – 55 m.

Žemaitijos šaulių (Telšių apskr.) 8-osios rinktinės šaulius:

KAZĮ GABALĮ – 95 m.

Karaliaus Mindaugo šaulių (Vilniaus apskr.) 10-osios rinktinės šaulius:

IMANTĄ MELIANĄ – 65 m.
ANTANĄ LĖCKĄ – 65 m.
ANTANĄ ARLAUSKĮ – 55 m.
ERNESTĄ SUBAČIŲ – 55 m.
RENATĄ TURČINAVIČIŲ – 55 m.
JULIJĄ SAVICKIENĘ – 50 m.
VIRGILIJŲ ALEKNĄ – 50 m.
JONĄ ČENKŲ – 45 m.



UŽJAUČIAME

Amžimybėn iškeliavus savanoriui – kūrėjui ir broliui šauliui **ANTANUI BRAŽĖNUI** nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Plk. Prano Saladžiaus 9-osios šaulių rinktinės šauliai.

Nuoširdžiai užjaučiame kuopos vadą **KĘSTUTĮ BUIVYDĄ** netekties valandą – mirus **TĖVUI**.

Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių 6-osios rinktinės šauliai

KRYŽIAŽODIS „TRUMPULIS“

VERTIKALIAI:

- JAV valstybinė agentūra, atsakinga už visas nekarines kosmoso tyrimo programas.
- Vieta, kur kasamos durpės.
- Klebonui pavaldus kunigas (paprastai jaunesnis), atliekantis visas kunigo funkcijas, einantis pareigas ir paklūstantis parapijos administratoriaus valiai.
- Valstybė šiaurės vakarų Afrikoje (ribojasi su Vakarų Sachara šiaurėje ir vakaruose, Alžyru – šiaurės rytuose, Malii – rytuose ir pietuose, Senegalui – pietuose, Atlanto vandenynui – vakaruose).
- Rusų rašytojo N. Nosovo sugalvotas mažas žmogeliukas iš knygų apie Nežiniuką.
- Medinis indas sviestui gaminti.
- Upė Baltarusijos vakaruose ir Lenkijos šiaurės rytuose; dešinysis Vyslos intakas (prasideda Baltarusijoje, Belovežo girioje).
- A. Camus drama apie vieną skandalingiausių senovės Romos imperatorių [2021 metais pastatytas Kauno nacionaliniame dramos teatre].
- Lietuvos rašytojas, dramaturgas, prozininkas, visuomenės veikėjas, signataras.
- Lauko, miško pakraštys.
- Viena iš penkių upių pragaro Hado karalystėje [dievams susikivirčius būdavo duodama priesaika virš jos vandenų].
- Nelabai maloni būseną po išgertuvių.
- Kaimas Zarasų r. savivaldybės teritorijoje, prie kelio Zarasai–Obeliai (iš šalia jo esančio dvaro kilo sukilėlių vadė E. Pliaterytė).
- Bene žymiausias Lietuvos XX amžiaus antrosios pusės moderniosios psichologinės novelės ir apsakos kūrėjas.
- Sidabriškai pilkas, blizgantis, tamprus ir labai minkštas, lengvai liejamas, kalus, atsparus atmosferos įtakai metalas.

- Stambiausias iš visų laukinių šuninių šeimos žinduolis, visų naminių šunų protėvis.
- Išvaizdos sinonimas.
- Geometrinis paviršius, gaunamas statųjį trikampį sukant aplink vieną iš jo statinių.
- Iš Pietų Amerikos kilęs stambus kambarinis augalas.
- Karatė technikos gynybos ir puolimo veiksmų kompleksas, atliekamas judant įvairiomis kryptimis.
- Kažkurios srities aukščiausios klasės profesionalas.
- Agurkais kvepianti žuvis.
- Valstybė Centrinėje Afrikoje, vadinamajame Didžiųjų Ežerų regione, dažnai vadinama „Tūkstančio kalvų šalimi“.
- Nojaus laivas.
- Laivuose ar valtyse naudojama audinio skiautė, skirta vėjo energiją paversti kinetine laivo energija.
- Eltono Johno ir Timo Rice'o miuziklas (taip pat vadinama ir G. Verdi opera).
- Gyvenvietė Kuršių nerijoje.
- Vilniaus elektrotechnikos fabrike gaminto, Lietuvoje deficitinio, magnetofono pavadinimas.
- „Vabzdžiška“ upė Vilniaus ir Širvintų rajonų teritorijoje; dešinysis Neris intakas.

HORIZONTALIAI:

- Baltų istorinė žemė Priegliaus upyne, kuri šiaurėje ribojasi su Skalva, rytuose – su Sūduva, pietuose – su Barta ir Notanga, vakaruose – su Semba (pirmą kartą paminėta XIII amžiaus pirmos pusės Danijos žemės knygoje „Liber census Daniae“).
- Kolektyvinis liaudies vaizduotės kūrinys, kuriame per konkrečius personažus ir dievybes apibendrintai atspindima tikrovė.
- Miestelis Trakų r., istoriniuose šaltiniuose minimas nuo XV amžiaus (teigiama, kad šioje teritorijoje Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas XV amžiuje buvo apgyvendinęs totorius, kurie turėjo saugoti kelią į Trakus).
- Prancūzų XIX amžiaus antros pusės tapytojas, grafikas, vienas žymiausių prancūzų impresionizmo atstovų.
- „Dviračio žinių“ personažas.
- Biblijos personažas, žydų pranašas, kurį Dievas paėmė į dangų ugnies vežimu.
- Upė, tekanti per rytinį Dzūkijos nacionalinio parko pakraštį, Merkio intakas.

- Miestas Vilkaviškio r., kuriame 1919 metais buvo įkurtas pirmasis Lietuvoje futbolo klubas „FK Sveikata“.
- H. Ibseno dramos „Peras Giuntas“ veikėja.
- Viena seniausių lietuviško roko grupių.
- Labai stiprus vėjas, kurio greitis siekia daugiau nei 30 m/s.
- Miestelis Kaišiadorių rajono rytuose, kurio gyventojai – dažni dalyviai TV laidoje „Auksinis Protas“ bei „Kas ir Kodėl“.
- Poetas, vertėjas, daugelio lietuviškų estradinių dainų tekstų autorius.
- Pušinių šeimos medis, dar vadinamas baltegle.
- Miestelis, didžiausia Plungės r. gyvenvietė, kuriame 1893–1904 metais gyveno S. Čiurlionienė-Kymantaitė.
- Lengvosios kavalerijos karys.
- Vilnų ar vilnonio audinio pūkas, gaureliai, šereliai.
- Romėniškas senovės Europos istorinė sritis, ribojamos Pirėnų, Rubikono ir Magros upių, Alpių kalnų ir Reino, pavadinimas.
- Įrankis, kuriuo rankų jėga varoma valtis, laivas ar kita vandens transporto priemonė.
- Viena iš seniausių Lietuvoje durpių produktų gaminančių įmonių.
- Istorinė baltų žemė, kurioje gyveno skalviai.
- Švedų kompanija, savo veiklos pradžioje užsiėmusi lėktuvų gamyba (daugiausia karinių), o vėliau įkūrusi automobilių gamybos padalinį.
- Apsitarnavimas viešose vietose (valgyklose, parduotuvėse ir kt.).
- Filosofijoje objekto vidinis turinys, kuris pasireiškia visų jo įvairių ir prieštaringų formų vienvė.
- Natūrali vandens tėkmė, tekanti pastovia pačios išgraužta vaga sausumos paviršiumi.
- Lietuvos krepšinio lyga (santr.).
- Dykuma Pietų Amerikoje – sausiausia vieta Žemėje. x

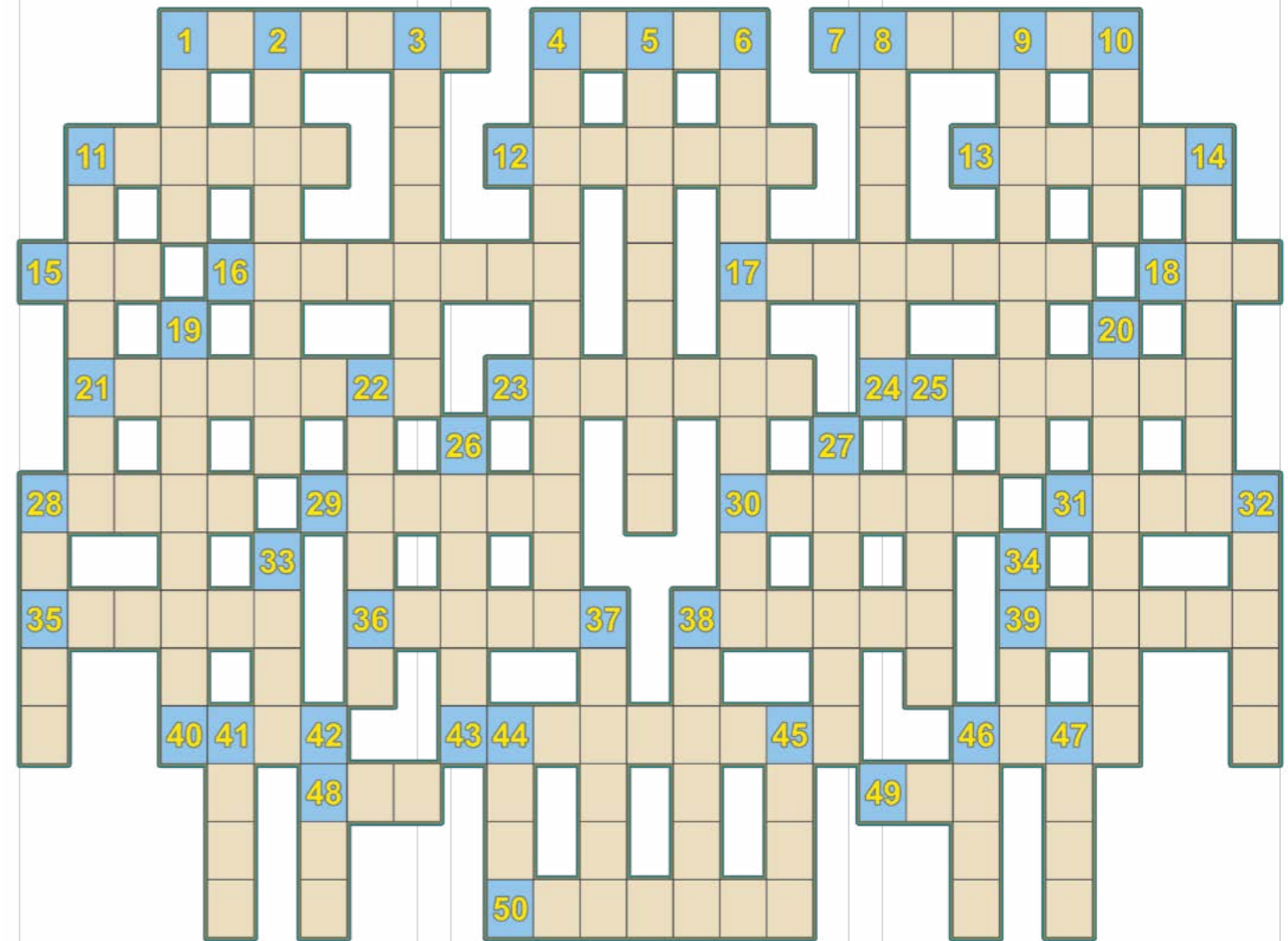


Atsakykite į kryžiažodžio klausimus ir siųskite atsakymus paštu iki kovo 15 d. į „Trimito“ redakciją adresu:

Žurnalas „Trimitas“
Lietuvos šaulių sąjunga
Laisvės al. 34,
44240 Kaunas

SUDARĖ: Kastytis V. Stumbrys

Nepamirškite nurodyti savo atgalinio adreso ir telefono numerio, nes vienas iš atsakiusių gaus prizą – „Trimito“ termopuodelį ir maišelį. Sėkmės!



KRYŽIAŽODŽIO „TIGRAS“ ATSAKYMAI

HORIZONTALIAI:

- Virgulė.
- Grūdas.
- Išvarta.
- Daržovė.
- Latvala.
- Skanumynas.
- Pulkininkė.
- Raistas.
- Kalėdos.
- Nuotaka.
- Rozetė.
- Aprėdas.
- Kristalas.
- Slovakija.
- Cikorija.
- Maradona.
- Angelas.
- Švedija.
- Eldoradas.
- Havana.

VERTIKALIAI:

- Virgulė.
- Muzika.
- Salamanka.
- Omaras.
- Regula.
- Kugelis.
- Pažadzas.
- Data.
- Rama.
- Aba.
- NBA.
- Vygė.
- Migdolai.
- Parakinė.
- Arfa.
- Kipu.
- „Godzila“.
- Žuvininkystė.
- Trobelė.
- Panacėja.
- Šašmauka.
- Indėnė.
- Elnias.
- Pjūvis.
- Dovanos.
- Ériukas.
- Sugihara.
- Grifonas.
- Alsa.
- Adata.
- Luarą.
- Vata.
- Savana.
- Aga.
- Pilotas.
- Bimonas.
- LNK.
- „Aura“.





TRIMITAS

IR PRIEŠ ŠIMTMETĮ SKAITYTAS



+
Užsiprenumeruok
„TRIMITĄ“ ir
paragink kitą!

Žurnalas TRIMITAS leidžiamas kas mėnesį.

Žurnale TRIMITAS – šaulystė, karyba, istorija, kelionės, pasaulio pažinimas, išgyvenimo patirtys, lauko virtuvė ir galvosūkių. Kiekvienam yra ką skaityti.

Žurnalą TRIMITAS galima užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose ir internetu:

www.zurnaluprenumerata.lt
www.prenumeruok.lt

Prenumeratos kaina:

12 mėn. – 20 eurų
6 mėn. – 10 eurų
3 mėn. – 5 eurai